

I.

Fejezeti indoklás

1.) *A szakmai feladatok, célkitűzések megvalósítása*

Az Akadémia jogállását, helyzetét, működési feltételeit az 1994. június 30-án hatályba lépett Akadémiai Törvény alapvetően megváltoztatta, működése új távlatot kapott. A törvény szerint az Akadémia sajátos helyet foglal el a nemzetgazdaságban és a területi szervek körében, mivel egyrészt önkormányzati elven alapuló, jogi személyként működő köztestület, amely az akadémikusok, valamint a tudomány hazai képviselői testülete, másrészt az állami költségvetés szerkezeti rendjében önálló fejezetet alkot.

2.) *Az Akadémia szervezet-rendszerében bekövetkezett változások*

A kutatóintézetek száma 2001. évben 2 új társadalomtudományi kutatóintézettel bővült:

- Társadalomkutató Központ;
- Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet.

A két új intézet megalapítása a vári társadalomtudományi intézeteknél tervezett átalakítások első lépését jelentette.

3.) *A beszámolási időszak pénzügyi helyzetének általános jellemzése*

3.1. Az akadémiai intézmények működésének mind a személyi, mind a tárgyi feltételeire fordítható támogatási keretek növekedtek.

A személyi feltételeknél 2001. évben 4 jogcímen lehetett - fejezeti szinten - többlettámogatással számolni (kutatói bérrendezés, közművelődési dolgozók bérrendezése, minimálbér növelés, KTV módosítás).

A tárgyi feltételek javítását szolgálta a felújítási keret növelése, valamint a szolgáltató szervezetekre háruló feladatok finanszírozása.

3.2. A beszámolási időszak volt 1991. év óta az első év, amikor nem került sor évközben rendkívüli feladatok miatt kormány szinten támogatás visszavonásra.

3.3. Az intézményi saját bevételek volumene is jelentősen növekedett, a növekedés meghaladta a 30 %-ot. A források körében tovább erősödött a többszörös finanszírozás, új belföldi és külföldi forrás lehetőségek megpályázására nyílt lehetőség, mellyel az akadémiai intézmények többsége sikeresen élt is.

3.4. A tárgyi eszközök használhatósági foka mind az Akadémia egészénél, mind a kutatóintézeteknél emelkedett, amelyhez az intézményi beruházások is nagymértékben hozzájárultak.

4.) *A gazdálkodási szabályok változása*

A beszámolási időszakban a központosított illetményszámfejtés 2002. évtől (január 1-jétől) történő bevezetésének előkészítése okozta az intézményeknél a legtöbb problémát.

A bevezetésnek a jogi szabályozása - az önálló társadalombiztosítási kifizetőhely kivételével - megtörtént, azonban a bevezetéshez szükséges végleges központi program, ennek kezelési kézikönyve, a programdokumentáció teljes mértékben hiányzott.

A meglévő problémák miatt a Kormány a bevezetést 2002. július 1-jére módosította. Ezt a döntést az intézmények nagy megkönnyebbuléssel vették tudomásul.

A költségvetési szervek gazdálkodására vonatkozó kormányrendelet a kutatási megbízásokat kivette a feladatfinanszírozási rendszerből, így a korábbi bürokratikus eljárás ezen a területen feloldódott.

Az adótörvények és a társadalombiztosításról szóló törvények alapvetően nem változtak, de a kisebb módosítások nyomán követése - mint például a reprezentációval kapcsolatos kétszeri módosítás - és az intézményi gazdálkodási rendszerbe történő beillesztése az említett szakembereknek jelentős többletmunkát okozott.

5.) *Fejezeti szintű előirányzatok teljesítése*

Működési és felhalmozási előirányzatok teljesítése

millió Ft

Jogcímek	2001. évi terv	2001. évi módosított előirányzat	2001. évi tényleges teljesítés
Kiadások	33 159,4	40 979,3	36 084,8
Ebből:			
- Személyi juttatás	13 907,9	14 820,3	13 310,0
- Járulékok	4 048,8	4 229,2	3 779,7
- Dologi kiadás	7 560,1	10 376,1	8 554,6
- Pénzeszközátadás	502,1	1 679,2	1 426,1
- Kamatkiadás	-	0,1	0,4
- Felújítás	514,8	705,7	634,5
- Int. beruházás	805,0	2 653,8	2 251,1
- Közp. beruházás	705,0	731,8	679,9
- Egyéb felhalm. kiad.	1,6	534,6	358,2
- Kölcsönök	13,0	58,3	52,3
- Támogatási célprog.	5 101,1	5 190,2	5 038,0
Bevételek	33 159,4	40 979,3	39 613,1
Ebből:			
- K.v. támogatás	23 629,9	23 928,8	23 928,8
- Saját bevétel	9 529,5	14 431,3	13 120,7
- Pénzforg. nélküli	-	2.619,2	2.563,6

6.) *A működési előirányzatok évközi, fejezetszintű módosításai, teljesítése*

6.1. Az Akadémia rendelkezésére álló források alakulása

Költségvetési támogatás

Az Akadémia a felügyelete alá tartozó köztestületi költségvetési szervek (kutatóintézetek, egyéb intézmények), támogatott kutatóhelyek részére és a központilag kezelt feladatokra 2001. évben az Országgyűlés által jóváhagyott költségvetésben 23.629,9 millió Ft-tal számolhatott, melyből az OTKA Programok támogatása 5.101,1 millió Ft, a központi beruházások támogatása 705,0 millió Ft volt.

A működési és felújítási célt szolgáló támogatásból már a tervezés szintjén 14.318,1 millió Ft (a teljes keret 60,6 %-a) az intézmények részére lebontásra került, míg a fennmaradó 39,4 % a központilag kezelt feladatok megvalósításának, ill. a 2001. évtől bevezetésre kerülő kutatói bérrendezési keret pénzügyi forrását jelentette.

Az Országgyűlés által jóváhagyott költségvetési keretszámok az előző (2000.) évhez képest a következő jogcímenekén változtak:

Jogcímek	millió Ft-ban
2000. évi eredeti támogatási előirányzat	18.673,9
- árvízi rendkívüli állapot miatti elvonás	- 392,2
- 6,57 %-os illetményfejlesztés központi költségvetés által finanszírozott része	496,1
- társadalombiztosítási járulék mértékének csökkentése miatti elvonás	- 125,2
- egészségügyi hozzájárulás mértékének növelése	8,7
- kutatói bérrendezésre	1.448,0
- akadémikusi és doktori tiszteletdíjakra	610,0
- Bolyai János Kutatási ösztöndíjra	70,0
- köztestületi feladatokra	100,0
- könyv- és folyóiratkiadás támogatására	50,0
- 2000. évről áthúzódó, bázisban elismerendő kötelezettségek	250,0
- tudományos társaságok támogatása	13,0
- felújításra	127,0
- határon túli magyar tudósok kutatásainak támogatására	100,0
- kutatóintézetek inflációs béremelése	97,4
- Akadémiai Kutatási Pályázatokra	102,6
- OTKA Programok fejlesztése	2.000,0
- kerekítési különbözet	0,6
2001. évi eredeti támogatási előirányzat:	23.629,9

A beszámolási időszakban a jóváhagyott költségvetési támogatás a Kormány által elrendelt intézkedések következtében 23.928,8 millió Ft-ra módosult. Ezen belül az OTKA Programok és a központi beruházások támogatása nem változott.

A támogatás növekedés a tervezés szintjéhez viszonyítva 1,3 %-kal növekedett.

Az előző évi - OTKA Programok és beruházási támogatás nélküli - tényleges támogatáshoz viszonyítva a növekedés 24,0 %-os volt.

A költségvetési támogatást érintő évközi változások jogcímei a következők voltak:

Jogcímek	millió Ft-ban
- A 2001. évi költségvetési törvény végrehajtásához szükséges létszámcsökkentések egyszeri többletkiadásaira	31,9
- KTV módosítása miatti többletkiadásokra	71,6
- Egyszeri kereset-kiegészítésre	45,1
- Minimálbér módosítása miatti többletkiadásokra	43,0
- A Székház biztonságához kapcsolódó berendezések, felszerelések	20,0
- Kulturális dolgozók átlagkereset növelésére (NEKÖM-től átvétel)	7,3
- Balatonkutató programokra (MEH-től átvétel)	80,0
Összesen:	298,9

Az Akadémia felügyelete alá tartozó köztestületi költségvetési szervei és feladatai költségvetési támogatásának alakulását, illetve a megszerzett saját bevételeit, valamint a ténylegesen rendelkezésre állt átlagléttszámot az **1. számú melléklet** tartalmazza.

Intézményi saját bevételek

A köztestületi költségvetési szervezeteknek 2001. évben is jelentős volumenű saját bevétellel kellett hozzájárulniuk szakmai feladataik teljesítéséhez. Az intézményi saját bevételek 2001. évben 13.406,2 millió Ft-ot tettek ki, mely összeg 30,2 %-kal magasabb, mint az előző időszak teljesítménye, melyet döntően az átvett pénzeszközök (pályázati pénzek) és a szolgáltatási bevételek növekedése okozott. A bevételek jogcímenkénti összetételét és az ezekhez kapcsolódó mutatószámokat a **2. számú melléklet** részletezi. Ebből megállapítható, hogy az intézményi bevételeknek több mint a felét (53,5 %-át) az ún. átvett pénzeszközök alkotják, melyek volumene 32,3 %-kal, az összes bevételen belüli aránya 1,5 %-kal növekedett.

A pénzeszköz átvételek körébe tartozó bevételeket alapvetően két nagy területre lehet besorolni, melyek a következők:

= különböző központi programokból átvett pénzeszközök (Nemzeti Kutatási Alapprogram, OTKA, KMÜFA, egyéb más fejezeti programok stb.) Ezek 2001. évben 5.120,6 millió Ft-ot tettek ki, mely 68,5 %-os növekedést jelentett

= a külföldről kapott megbízások összege 2001. évben 1.505,8 millió Ft-ot tett ki. Ez az összeg 12,1 %-kal alacsonyabb, mint az előző évi teljesítés, de még mindig jelentős nagyságrendnek számít. A külföldi forrásokon belül az EU-tól származó bevétel közel 500 millió Ft volt, míg a más egyéb külföldi forrásokból (nemzetközi szervezetek, magánforrások) származó bevétel meghaladta az 1.000 millió Ft-ot.

- A szolgáltatási bevételeknél a beszámolási időszakban 23,5 %-os növekedés következett be, mely az intézményi működést nagymértékben segítette, mivel a bevételi növekedés meghaladta az átlag infláció mértékét és így a bevétel volumenének növekedése feladat növekedést is jelentett már.

- A vállalkozási tevékenységből származó bevételek volumene 2001. évben tovább növekedett (8,5 %) azonban az összbevételen belüli aránya lecsökkent.

Ezek a bevételek - hasonlóan az előző évekhez - az intézményhálózat kis részét érintették. Ez a tendencia jelzi, hogy az intézmények fenntartásait alapvetően az alaptevékenység keretei között kell megoldani.

- A felhalmozási bevételeknél rendkívül jelentős növekedés következett be, mivel a beszámolási időszakban realizálódott a kutatóintézeti konszolidációs folyamat során elhatározott, ingatlanértékesítés (Fóti út). Ez a többletbevétel 310 millió Ft volt.

- Jelentős összegű volt a kamatbevétel növekedése is (100 %-os), de az összbevételen belüli aránya mindössze 0,4 %-os volt. A kamatbevétel a devizaszámlákon lévő pénzeszközök után képződött.

- Az előző évi tartalékok igénybevétele 24,3 %-kal haladta meg az előző évi teljesítés mértékét. A tartalékok igénybevétele az áthúzódó feladatokkal, ill. az alaptevékenységnél keletkezett likviditási gondok megoldásával volt összefüggésben.

Összességében a saját bevételek növekedése pozitívan ítélni lehet, függetlenül attól, hogy ebben az évben a központi programokból elnyert támogatások rendkívüli módon megnövekedtek és ez tovább fokozta az akadémiai kutatóintézeteknek a központi költségvetéstől való függőségi helyzetét.

Jelentős eredménynek számít, hogy a külföldi pályázati támogatások volumenét ebben az évben az előző évi szinten lehetett tartani. Ez az akadémiai kutatóintézetek nemzetközi elismertségét jelenti, azonban változatlanul felveti, azt a gondot, hogy ezeknek a forrásoknak a terhére - a rendkívül szigorú elszámolási szabályok miatt - intézmény üzemeltetési kiadások, ill. illetményfejlesztések nem számolhatók el.

Beruházási források

A 2001. évi költségvetésről szóló törvényben a Magyar Tudományos Akadémia beruházásaira 565 millió Ft került jóváhagyásra.

A keret elosztása az Akadémia közgyűlése által elfogadott irányelvek alapján a következőképpen került jóváhagyásra.

	millió Ft
- Kutatóhelyi feladatokkal összefüggő beruházásokra intézeti, támogatott kutatóhelyi - gép-műszer beszerzési keret	464,4
- Nem közvetlenül kutatási igények, kutatóintézeti kisebb építési feladatok	
- Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet bővítés	10,0
- Balatoni Limnológiai Kutatóintézet gázbevezetés	4,4
- MTA Könyvtára integrált nyilvántartási rendszer korszerűsítése, bővítése	16,5
- Egyéb célú gép-műszer és egyéb (bútor stb.) beszerzésekre (Akadémiai központok, üdülők, egyéb intézmények, Titkárság)	69,7
Összesen:	565,0

A kutatóhelyi feladatokkal összefüggő beruházásokra tervezett 464,4 millió Ft felosztása előtt 20 millió Ft elkülönítésre került az Akadémiai tudományos Publikációs Adattár technikai feltételeinek biztosítására, mely összeg a Kémiai kutatóközpontnál került megnyitásra. A fennmaradó 444,4 millió Ft-os keret elosztását az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa - az előző években elfogadott arányokkal egyezően - a következők szerint hagyta jóvá:

		millió Ft
Élettudományok	30 %	133,3
Matematikai és Természettudományok	57 %	253,3
Társadalomtudományok	13 %	57,8
Összesen:		444,4

A teljes előirányzatot módosította, hogy rendelkezésre állt az előző évekről áthúzódó 946 E Ft-os maradvány. Ezen felül átcsoportosításra került a Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet tetőtér beépítéséhez 15.000 E Ft felújítási és 10.000 E Ft költségvetési keret, valamint a Szegedi Akadémiai Központhoz 634 E Ft felújítási keret.

6.2. Kiadási előirányzatok változása

Az intézmények tényleges kiadásai 30.290,6 millió Ft-ot tettek ki, mely összeg 23,6 %-kal magasabb, mint az előző évben volt. A növekedés a költségvetési támogatás és a saját bevételek jelentős mértékű növelésével indokolható.

Az intézmények legjellemzőbb - összehasonlítható - kiadási jogcímei a következők voltak:

millió Ft-ban

Kiadási jogcímek	2000.	2001.	A 2001. év adata a 2000. évhez viszonyítva (%)
	év		
Személyi juttatások	10.680,3	13.309,8	124,6
Munkáltatót terhelő járulékok	3.193,8	3.779,6	118,3
Dologi kiadások	7.631,0	8.555,1	112,1

A személyi juttatásoknál tapasztalható növekedés a következő főbb jogcímen következett be:

- átlagkereset növelés 6,57 %-ban,
- kutatói bérrendezés,
- Széchenyi Professzori Ösztöndíjra előirányzat-átcsoportosítás az Oktatási Minisztériumtól,
- Bolyai János Kutatási Ösztöndíj emelése a minimálbérrel összefüggésben,
- akadémikusi és doktori tiszteletdíjak emelése a minimálbérrel összefüggésben,
- kutatási megbízásokhoz kapcsolódó témavezetői és kutatói megbízási díjak.

A személyi juttatáshoz kapcsolódó, a munkáltatót terhelő járulékok növekedése kisebb mértékű volt, mint a személyi juttatásoké, mivel 2001. évben a társadalombiztosítási járulék mértéke két százalékponttal csökkent.

A dologi kiadások 12,1 %-kal növekedtek az előző időszakhoz viszonyítva. Ez a változás alapvetően a saját bevételek növekedésével hozható összefüggésbe.

Ebben az évben is célszerű megvizsgálni hogy a központi költségvetést és a társadalombiztosítási alapokat megillető, teljesített befizetési kötelezettségek, ill. adók hogyan alakultak:

Jogcímek	millió Ft-ban
Társadalombiztosítási járulék	2.855,1
Munkaadói járulék	243,2
Egészségügyi hozzájárulás	673,6
Nyugdíj- és egészségbiztosítási járulék	654,3
SZJA - munkáltatót terhelő	48,0
SZJA - dolgozót terhelő	3.960,4
Munkavállalói járulék	91,6
Betegszabadsággal összefüggő munkáltatói kifizetés	28,5
Táppénz hozzájárulás	7,2
Bevételek meghatározott köre utáni 5 %-os befizetés	98,6
Egyéb adók, díjak, befizetések	8,3
ÁFA különbözet	-174,3
Összesen:	8.494,5

Ezek a befizetési kötelezettségek 28,7 %-kal magasabbak, mint az előző évben.

6.3. Bevételi előirányzatok változása

1.) A költségvetési támogatás felhasználása

A beszámolási időszakban az Akadémia részére - OTKA Programok és Iroda nélkül - biztosított működési és felújítási célú költségvetési támogatás felhasználásának alakulását a következő mutatószámokkal lehet jellemezni:

Felhasználás iránya	2000.év %	2001.év %	Változás % 2000 = 100 %
Közvetlen akadémiai kutatási célokra	63,7	62,3	- 2,2
Országos kutatás- és tudós támogatásra	22,9	24,7	+ 7,9
Infrastrukturális célokra	4,5	5,0	+ 11,1
Igazgatási, kutatás-szervezési, jóléti és egyéb feladatokra	8,7	7,7	- 11,5
Kötelezettségvállalásokkal terhelt fejezeti maradvány	0,2	0,3	+ 50,0
Összesen	100,0	100,0	-

1.1. Közvetlen akadémiai kutatási célokra

A közvetlen akadémiai kutatási célokra fordított költségvetési támogatás részaránya 62,3 %-os, amely 2,2 %-kal alacsonyabb volt, mint az előző időszakban.

Ebbe a körbe tartozik:

- kutatóintézetek működési és központi beruházási célú támogatása,
- támogatott kutatóhelyek támogatása,
- tudományos társaságok támogatása,
- idős akadémikusok MTA-n kívüli támogatása.

1.2. Országos kutatás- és tudóstámogatás

Az országos kutatás- és tudóstámogatás részaránya 24,7 %, mely az előző évhez viszonyítva 7,9 %-os növekedést jelentett.

Ebbe a körbe tartozik:

- akadémikusok tiszteletdíja,
- doktori tiszteletdíj,
- Bolyai János Kutatási ösztöndíj,
- nemzetközi kapcsolatok,
- AKP kutatási program nem akadémiai intézetre jutó támogatása, és 2001. évi fel nem használt támogatási kerete,
- balatonkutatási program nem akadémiai célú igénybevétele, és 2001. évi, fel nem használt támogatási kerete,
- Nagy Imre Emlékház működtetéséhez hozzájárulás,
- Határon túli magyar tudósok támogatása az Arany János Közalapítványon keresztül,
- Szinkrotron tagdíj.

1.3. Infrastrukturális célokra

Az infrastrukturális célokra fordított költségvetési támogatás részaránya 5 % volt, mely az előző évhez viszonyítva jelentős 1,1 %-os növekedést mutatott.

A növekedés a felújítási keretekre, valamint a könyvtári feladatokra részére biztosított többlettámogatással (cserekiadványokra, WEB.OF adatbázisra) van összefüggésben.

Ehhez a területhez sorolható:

- a könyvtári,
- a felújítási,
- a könyv- és folyóiratkiadás támogatása Akadémián kívüli nem költségvetési szervezeteknek.

1.4. Igazgatás, kutatásszervezési, egyéb kutatást kiegészítő, kisegítő és jóléti feladatok

Ebbe a körbe a következő feladatok sorolhatók:

- szolgáltató szervezetek,
- jóléti intézmények,
- területi akadémiai bizottságok működtetése,
- Titkárság működtetése,
- Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia működtetése.

A felsorolt feladatok költségvetési támogatása a teljes akadémiai támogatás 7,7 %-át tette ki, mely az előző időszakhoz viszonyítva 11,5 %-os csökkenést mutatott. Ez elsődlegesen az országos kutatási feladatok és az infrastrukturális célok támogatási keretének növekedésével van összefüggésben.

Az intézményi saját bevételeket meghatározó folyamatok bemutatása

Az akadémiai intézmények - 2. számú melléklet szerinti - saját bevételei összességében 30,2 %-kal növekedtek, amely döntően az átvett pénzek jelentős - pozitív irányú - változásával van összefüggésben. Ezen a területen a növekedés 1.754 millió Ft volt, amely az előző évhez képest 32,3 %-os változást jelentett.

Az intézményi költségvetési támogatás - felújítással és központi beruházással együttes - részaránya az összbevételen belül 68,8 %-os volt, mely az előző évhez viszonyítva 16 %-os növekedést jelentett. Ez a növekedés a költségvetési támogatás jelentős emelésével hozható összefüggésbe.

A támogatási arány pozitív irányú elmozdulását jelentette még az a tény is, hogy 1991. évtől kezdődően 2001 volt az első olyan év amikor év közben nem került sor kormányzati hatáskörben támogatás elvonásra.

A bevételek vonatkozásában az akadémiai intézmények esetében kizárólag pozitív tényezőket lehet megemlíteni. Ezek közül a legfontosabbak:

- kutatói bérrendezés,
- OTKA Programok támogatásának növelése,
- Nemzeti Kutatási Alapprogramokból való részesedés,
- minimálbér emelés ellentételezése,
- kulturális dolgozók átlagkereset emelése,
- KTV módosítással összefüggő többletek támogatási forrásból történő ellentételezése stb.

7.) *Vagyoni állapot alakulása*

Az Akadémia vagyoni helyzetének alakulása

"Az Akadémia vagyoni szerkezetének alakulását - hasonlóan a korábbi évekhez - külön mutatjuk be az ún. törzsvagyon és rábízott vagyon tekintetében."

7.1. Akadémiai törzsvagyon

Az akadémiai törzsvagyon 2001. év végi állománya 5,9 milliárd Ft, mely 15,7 % -kal magasabb volt, mint az előző évi állomány. A növekedés a felújításokkal és a beruházásokkal hozható összefüggésbe.

A törzsvagyonra jelentős összegű felújítási ráfordítások történtek, közel 241 millió Ft összegben.

A 0-ra leírt állomány 246,0 millió Ft, mely az előző évhez viszonyítva 4,4 % csökkenést mutat. Az átlagos használhatósági fok 72,0 %, ezen belül a gépek-berendezések esetében 36,7 %-os, mely az előző évhez képest 6,4 %-os növekedést jelent.

Az akadémiai törzsvagyon hasznosításából 2001. évben 312,8 millió Ft pénzforgalmi bevétel keletkezett, melynek 13,7 %-a osztalékbevétel, 3,9 %-a kamatbevétel, 60,7 %-a szabad pénzeszközből beszerzett kincstárjegy beváltásából 15,2 %-a akadémiai intézmények kölcsön megtérítéséből, 0,6 %-a árfolyamnyereségből, 5,9 %-a adományból származott.

A törzsvagyron állományát és intézményenkénti részletezését a **3. és a 4. számú mellékletek** tartalmazzák.

7.2. Rábízott vagyon

Az akadémiai intézmények által kezelt vagyon másik – nagyobbik része – az ún. rábízott eszközökből álló vagyon, amely 2001. év végére bruttó értékben 21,9 milliárd Ft volt, a jelenlegi forgalmi (nettó) értéke 9,4 milliárd Ft-ot tett ki. Az állomány bruttó értéke az előző évhez viszonyítva 11,7 %-kal, a nettó értéke 16,0 %-kal növekedett. A teljes befektetett eszközállomány használhatósági szintje kismértékben növekedett. A gépek, berendezések és felszerelések eszközcsoportban a hatékonysági szint ebben az évben ismét jelentősen növekedett közel 30 %-os szintre. A teljesen nullára leírt eszközök bruttó értéke a teljes állomány 29,6 %-át tette ki, mely az előző évhez viszonyítva csökkenést jelentett. A rábízott vagyon alakulását a **5. számú mellékletben** mutatjuk be.

Az akadémiai intézmények 2001. évben – beruházásokra – 2.656,3 millió Ft-ot fordítottak, mely összeg 53,8 %-kal magasabb volt, mint az előző évi teljesítés. Ez a jelentős összegű beruházás segítette elő a használhatósági szint emelkedését.

Az akadémiai intézmények eszközállományának másik részét a forgóeszközök alkotják, melyek értéke 4,6 milliárd Ft volt. Ez az előző évhez viszonyítva 15,0 %-os növekedést mutat, mely a készleteknél, a pénzeszközöknél és az egyéb pénzügyi eszközöknél bekövetkezett növekedéssel hozható összefüggésbe.

Az akadémiai rábízott vagyon alakulását a volumen változáson túlmenően a belső összetétel alapján számított jellemző mutatókkal is elemezhetjük. Ennek alapján megállapítható, hogy:

- A beszámolási időszakban a forgóeszközök lekötöttsége 4,5 %-os volt, az előző időszakhoz viszonyítva kismértékben csökkent. Ezzel egyidejűleg viszonylag magas a szabad forgóeszközök mutatója.

- A tőke-feszültségi mutató - azaz a kötelezettségek és a saját forrás aránya – 2001. évben szintén javult, amely a kötelezettségvállalások volumenének csökkenésével van összefüggésben.
- Az intézmények likviditási helyzetét a likviditási ráta jellemzi, amely szerint a rövid lejáratú kötelezettségeket 2000. évben 10,7-szeresen 2001. évben 12,8-szorosan lehetett forgóeszközökből finanszírozni. Az intézmények teljes kötelezettség állománya is a mobilizálható forgóeszközökből többszörösen finanszírozható. Így az akadémiai intézmények likviditási helyzete jónak ítélnélhető.

8.) Az Akadémia előirányzat-maradványának alakulása

Az Akadémia felügyelete alá tartozó intézmények 2001. évi alaptevékenységével összefüggésben 2.819,5 millió Ft összegű előirányzat-maradvány keletkezett, mely az előző évhez viszonyítva 58,4 %-os növekedést mutat. Ez döntően az év utolsó hónapjában kiadott kutatási megbízásokkal van összefüggésben, mivel a teljes maradvány 76,0 %-a a kutatóintézetekben keletkezett. A következő évben rendelkezésre álló alaptevékenységi tartalék intézménycsoportonkénti összetételét a **6. számú melléklet** tartalmazza.

Az Akadémia központi feladatainak 2001. évi maradványa 582,9 millió Ft volt. A fejezeti maradvány összetétele a következő volt:

	millió Ft-ban
Beruházások	1,9
Könyv- és folyóirat kiadás támogatás	24,2
AKP	65,3
Bolyai fiatal kutató	17,9
Felújítás	28,3
Balaton kutatások	27,3
Szakmai feladatok	262,2
OTKA Programok	155,8
Összesen:	582,9

A központi maradványok 2002. évre áthúzódó feladatok finanszírozásához szükségesek.

9.) *Az akadémiai intézmények vállalkozási tevékenységének alakulása*

Az akadémiai intézmények 2001. évi gazdálkodásuk során is végeztek vállalkozási tevékenységet, melynek főbb jellemzői a következők voltak:

	millió Ft-ban
- Vállalkozási tevékenység pénzforgalmi eredménye	171,6
- Alaptevékenységre felhasznált maradvány	- 47,5
- Következő évi alaptevékenységre elkülönített eredmény	4,1
- Befizetési kötelezettség	-
- Vállalkozási tartalékba helyezhető eredmény	124,2

Vállalkozási tevékenységet a beszámolási időszakban a kutatóintézetek és az Akadémiai Létesítmények Üzemeltetése és Fenntartása végzett.

A vállalkozási eredmény 96,2 %-a a matematikai és természettudományi kutatóintézeteknél, ezen belül a Kémiai Kutatóközpontnál és a Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézetnél keletkezett.

A vállalkozási eredményből 51,6 millió Ft-ot az alaptevékenység érdekében már 2001. évben felhasználtak, ill. 2002. évben terveznek felhasználni, a klasszikus vállalkozási tevékenység eredménye, 119,2 millió Ft, mely az előző évi teljesítés háromszorosát meghaladja.

A kutatóintézetek közül mindössze 8 intézet végzett vállalkozási tevékenységet, közülük is két intézetnél a korábbi eredmény igénybevétele történt meg. Megállapítható, hogy - hasonlóan a bevételek keletkezéséhez - a kutatóintézetek gazdálkodásából kizorulóban van a vállalkozási tevékenység és az intézetek a kapacitásukat az alaptevékenységi K + F feladatok megoldására koncentrálják.

Az Akadémiai Létesítmények Üzemeltetése és Fenntartása vállalkozási tevékenysége beruházások bonyolítási feladatából keletkezett.

10.) Gazdasági társaságokban való akadémiai részvétel

1.) Akadémiai Kiadó Rt.

Az Akadémiai Kiadó Rt. 2001. évben 1,2 milliárd Ft fölé 107,1 %-nővelte árbevételét és kedvező, hogy az export értéke is 14 %-kal nőtt a bázishoz képest. Az Rt vezetőinek előrejelzése szerint az eredmény az üzleti tervben szereplő nullszaldó szerint alakul.

2.) Akaprint Nyomdaipari Kft.

Az Akaprint Kft-nél az év végén egy nyomógép vásárlással befejeződött a technológiai fejlesztési, modernizációs beruházások sora és ezzel megteremtődtek az elkövetkező évek további gazdasági fejlődésének műszaki alapjai. A beruházásokat a korábbi évek eredményei saját erőből lehetővé tették és az Akadémia tisztes osztalék bevételére is fedezetet nyújtottak. Árbevétele 6,2 %-kal nőtt.

3.) Mv. Bázismag Kft.

A martonvásári Bázismag Kft. alapvetően kukorica elit vetőmag forgalmazását végzi. A Kft. megfelelt a piac kihívásainak. Bővítette partnereinek körét az F1 vetőmag értékesítésében, növelte az elitvetőmag eladást, megalapozva ezzel a fajtatulajdonost illető bevételeket, marketing munkájával hozzájárult az Mv hibridkukoricák értékesítéséhez. Árbevétele az előző évi szinten alakult.

4.) Mv. Elitmag Kft.

A martonvásári Elitmag Kft. kalászos gabonafajok, főleg őszi búza elit vetőmag forgalmazásával foglalkozik. A 2000. évi kiemelkedő eredmény után 2001. évben az árbevétel az előző évhez viszonyítva 18 %-kal elmaradt, ugyanakkor a visszafogott költséggazdálkodásnak betudhatóan az adózás előtti eredmény az előző évi szinten maradt. Az adózás előtti eredménynek az árbevételhez viszonyított kedvezőbb alakulása lehetőséget biztosít a saját vagyon 12 %-os mértékű növekedésére.

5.) Akadimpex Külkereskedelmi Kft.

A 2001. évi árbevétel várhatóan 44 %-kal haladja meg az előző évi szintet. Az árbevétel növekményt 44,8 % döntő mértékben meghatározta a Roche termékek forgalmazói bevételeinek közel kétszeres növekménye. Az adózás előtti eredmény közel 60 %-os visszaesése az előző évi rendkívüli bázisszinten túl, a saját árbevétel

viSSzaesésével indokolható. A társaság likviditása továbbra is megbízható. A kintlévőség magas szintje ellenére, a folyamatos pénzügyi egyensúly biztosítható.

6.) MTA-MMSZ Műszer- és Méréstechnikai Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.

Az MTA-MMSZ Kft. árbevétel tekintetében 17 %-kal, míg az adózás előtti eredmény esetében 38 %-kal a tervezett alatt teljesített. Az MTA Vagyonkezelő Kuratóriuma a társaság gazdálkodását vizsgálva megállapította, hogy a reorganizáció teremtette kedvező feltételeket a menedzsment nem használta ki kellően. Változatlanul szükséges a húzóágazatok fejlesztése, a tevékenység dinamizálása. 2002. év elején pályázat került kiírásra az ügyvezetői állásra. Az új ügyvezető remélhetőleg új üzleti stratégiával, szemlélettel segíti a Kft. eredményesebb működését.

7.) Izotóp Intézet Kft.

Az Izotóp Intézet Kft. árbevétele meghaladta az 1,5 milliárd Ft-ot. (4,1 % növekmény) Kedvezőtlen viszont, hogy 2001. évben is jelentősen csökkent az export árbevétel. Az adózás előtti eredmény majd 30 %-kal maradt a bázis alatt.

8.) HITELAP Rt.

Az elektronikus alkatrészeket, áramköri lemezeket gyártó Rt. változatlanul folytatja megbízható, kiemelkedően eredményes működését. Az árbevétel meghaladta az 1 milliárd Ft-ot, (12,1 % növekmény) az export megközelítette az 500 millió Ft-ot, az adózás előtti eredmény pedig a 150 millió Ft-ot közelíti.

9.) KF Infrastruktúra Kft.

Az adatbanki, számítógépes szaktanácsadási tevékenységre alapított Kft. eredménye pénzügyi jellegű, kamatbevétel. A Kft. főfoglalkozású alkalmazottal nem rendelkezik. A tulajdonosok 2001. novemberében 140 millió Ft-ot térítésmentes vagyonátadás címén a NIIF Programiroda költségvetési szerv részére utaltak át. Ez jelentkezik az adózás előtti eredmény alakulásában. A tulajdonosok novemberi határozataikkal bevonták az Akadémián kívüli tulajdonosok üzletrészeit és törzstőke csökkentéssel a bevont üzletrészek kifizetését döntötték el. A cégbírósi bejegyzéssel a Kft. 2002. év első felében egyszemélyes társasággá válik, melynek az Akadémia a tulajdonosa.

10.2. Az Akadémia által alapított költségvetési intézmények részvétele vállalkozásokban

Az akadémiai intézmények gazdasági társaságokban való részvételi aránya az előző időszakhoz viszonyítva 6,9 %-kal csökkent. Az intézmények osztalékbevétel címén 17,2 millió Ft-ot realizáltak, mely az előző évhez viszonyítva 14 %-kal csökkent. Az elért osztalék bevétel aránya a részesedések állományához viszonyítva rendkívül alacsony, 17,4 %-os. Az akadémiai intézmények részesedését és a kapcsolódó osztalék és hozam bevételek alakulását a következő táblázat szemlélteti:

Intézmények	2001. december 31-i	2001. évi osztalék
	részesedés állomány	és hozambevétel
E Ft		
Akadémiai Létesítmények Fenntartása és Üzemeltetése	-	851
KFKI Atomenergiái Kutatóintézet	2.940	-
KFKI Részecske és Magfizikai Kutatóintézet	1.040	-
Atommagkutató Intézet	860	-
Kémiai Kutatóközpont	43.210	14.566
Műszaki Fizikai és anyagtudományi Kutatóintézet	1.040	-
Számítástechnikai és automatizálási Kutatóintézet	36.600	100
Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézet	3.890	-
Mezőgazdasági Kutatóintézet	4.090	-
Szegedi Biológiai Központ	2.260	1.714
SZBK Enzimológiai Intézet	500	-
KFKI Telephelykezelő	2.160	-
Kutatásszervezési Intézet	300	-
Összesen:	98.890	17.231

11.) Lakásépítési támogatás

A Központi Lakásépítési Alap kezelése, amelyből 2001. évben 24 fő részesült munkáltatói kölcsönből. Az igényelt kölcsönök legalacsonyabb összege 100 E Ft, míg a legmagasabb összege 400 E Ft volt.

2001. évben az egy főre jutó kölcsönösszege 370,8 E Ft/fő. A 24 fő részére folyósított kölcsön összege 8.900 E Ft volt. A kölcsönfolyósításokat a befolyt törlesztésekből finanszírozzák.

A lakásépítési Alap 2001. december 31-i záróegyenlege 22.686 E Ft.

Költségvetési címenkénti indoklás

1.1. cím MTA Titkársága

Igazgatási ágazat jellemzői

Az igazgatási ágazat kiadásai közé tartozó feladatok a következők:

- Titkárság működtetése,
- Doktori Tanács Titkárságának működtetése,
- Akadémiai Kutatási Pályázatok Titkárságának működtetése,
- Akadémikusok tiszteletdíjának és a hozzátartozói ellátásoknak a folyósítása,
- A központi Lakásépítési Alap kezelése.

A Titkárság működtetéséhez 753,8 millió Ft működési célú támogatással, 71,1 millió Ft saját bevétellel rendelkezett, melyből 22,7 millió Ft korábbi időszakok tartalékkereteinek igénybevételeből, 8,9 millió Ft a Központi Lakásépítési Alapot érintő törlesztésekből adódott. A feladatok teljesítése érdekében 792,6 millió Ft összegű kiadás merült fel, melynek 78,8 %-át személyi juttatások és a munkáltatót terhelő járulékok kifizetésére fordították.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

1.1. MTA Titkárság

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3	4.	5.	6.	7.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>	
Kiadás	613,0	779,3	779,3	877,8	792,6	129,3	101,7
ebből: személyi juttatás	353,6	448,5	448,5	527,6	469,0	132,6	104,6
központi beruházás	-	-	-	-	-	-	-
Bevétel	31,9	75,0	75,0	101,3	48,4	151,7	64,5
Támogatás	587,9	704,3	704,3	753,8	753,8	128,2	107,0
Létszám (fő)	147,0	155,0	155,0	155,0	154,0	104,8	99,4
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	22,7	22,7	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	779,3	75,0	704,3	448,5
Módosítások jogcímenként				
Balaton program	4,1	4,1	-	1,4
Egyszeri keresetkiegészítés	5,3	4,8	0,5	4,0
Minimál bér	0,2	-	0,2	0,1
AKP	6,3	6,3	-	4,3
Köztisztviselői illetmény	71,6	-	71,6	53,4
Többlet bevétel	2,0	2,0	-	1,0
Köztisztviselői feladatok	52,3	9,1	43,2	38,5
Köztisztviselői feladatból zárolás	- 66,0	-	-66,0	-34,0
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás	-	-	-	- 0,4
Előirányzati maradvány	22,7	22,7	-	10,6
Módosított előirányzat	877,8	124,0	753,8	527,6

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	448,5	527,6	469,0
Munkaadói járulékok	146,9	173,5	155,5
Dologi kiadások	151,9	114,6	107,0
Működési célú pénzeszköz átadások	22,7	52,3	52,2
Intézményi beruházási kiadás	-	-	-
Központi beruházás	-	-	-
Felújítás	-	-	-
Felhalmozási célú pénzeszköz átadás	-	0,5	-
Kölcsönök	9,3	9,3	8,9
Kiadások összesen	779,3	877,8	792,6

A feladatok teljesítése érdekében 792,6 millió Ft kiadás merült fel, amely 29,3 %-kal haladta meg a 2000. évi tényleges kiadást.

A kiadásból 469,0 millió Ft-ot tett ki a személyi juttatás, melynek összege a köztisztviselői illetmények 2001. július 1-jei növekedése miatt 32,6 %-kal haladta meg az előző évi tényleges kiadást. A Titkárság előirányzati maradvány igénybevétel nélküli bevétele 48,4 millió Ft-ot tett ki. A többlet bevétel a kiadások teljesítéséhez felhasználásra került.

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.	370,1	153	393,8	143
Részmunkaidőben fogl.	2,0	2	4,3	6
Nyugdíjasok	-	-	-	-
Állományba nem tartozók	76,4	-	70,9	5
Összesen	448,5	155	469,0	154

Létszám alakulása

	2000. év összes létszám	2001. összes létszám	Változás összes létszám (%)
Teljes munkaidőben fogl.	145	143	98,6
Részmunkaidőben fogl.	2	6	200,0
Nyugdíjasok	-	5	-
Állományba nem tartozók	-	-	-
Összesen	147	154	104,8

Előirányzat-maradvány

2001. évben 32,3 millió Ft összegű maradvány keletkezett, mely áthúzódó fizetési kötelezettségek rendezéséhez szükséges.

1.2. cím Doktori Tanács Titkársága

Tudományos minősítés és továbbképzés (Doktori Tanács)

Az MTA Doktori Tanács Titkársága feladatai közé tartozik az Akadémia Doktora cím elnyerése érdekében benyújtott pályázatok elbírálása, gondozása az 1994. évi XL. törvény (Akadémiai Törvény), valamint az MTA Doktori Szabályzata alapján. A doktori címmel rendelkezőknek tiszteletdíj folyósítása a 19/2001. (II.12.) kormányrendelettel módosított 4/1995. (I.20.) kormányrendelet alapján.

A Tudományos Minősítő Bizottság jogutódjaként a folyamatban lévő doktori és kandidátusi ügyek lezárása, tudomány doktora, illetve kandidátusa fokozatok honosítása a Korm 55/1995.(V.17.) számú rendelete és az Ideiglenes Szabályzat alapján.

A Doktori Tanács Titkársága a Vezetői Kollégium 1997. november 12. döntése alapján ellátja a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj ügyintézésével és Kuratóriumának működésével kapcsolatos titkársági feladatokat. Így feladata a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj kifizetése a Korm. 156/1997. (IX.19.) Korm. rendelete és Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Szabályzata alapján.

Doktori tiszteletdíjak

A doktori tiszteletdíjakat a 142/1998. (VIII.25.) Korm. rendelettel módosított 4/1995. (I.20.) Korm. rendelet alapján kell folyósítani.

A tiszteletdíj mértéke az alábbiak szerint alakult:

Munkaviszonnal rendelkező doktorok, valamint

1995. január 1. után nyugdíjba vonuló doktorok esetén 64.000 Ft/fő/hó

1994. december 31-én már nyugdíjas doktorok esetén (64.000.-Ft – 4.000.-Ft) 60.000 Ft/fő/hó

2000. december 31-én záró létszám: 2.292 fő

2001. december 31-én záró létszám: 2.236 fő

2001. év folyamán 105 fő tiszteletdíj folyósítása szűnt meg (elhunyt 56 fő, 49 fő akadémikus lett). Az „MTA Doktora” cím 85 főnek lett odaítélve. Külföldi tartózkodás miatt 36 fő díjának kifizetése szünetelt.

Kandidátusi illetménykiegészítés

A tudomány kandidátusa részére az 55/1995.(V.17.) számú Kormány rendelet értelmében a fokozat megszerzését követő hónap első napjától öt éven keresztül havi 3000.-Ft illetménykiegészítés jár.

2000. december 31-én záró létszám	1.270 fő
2001. december 31-én záró létszám	708 fő

Az év folyamán 19 fő kandidátusi fokozat odaítélésére került sor, 571 fő illetménykiegészítés folyósítása szűnt meg az öt éves időszak letelte miatt.

Elhunyt 2 fő, az „MTA Doktora” címet 4 fő nyerte el, felfüggesztésre került 4 fő.

Bolyai János Kutatási Ösztöndíj

Az ösztöndíj a 156/1997. (IX.19.) Kormányrendelet és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Szabályzata alapján kerül kifizetésre. Mértéke a folyósítást megelőző évben megállapított kötelező legkisebb munkabér háromszorosa, amely, 2001. évben havi 76.500.-Ft/fő/hó.

2000. december 31-i záró létszám	583 fő
2001. december 31-i záró létszám	519 fő

Az ösztöndíj határozott időre 1, 2 vagy 3 évre nyerhető el. Az év folyamán a létszámban nagy arányú változás történt, mivel az első három éves időszak 2001. május 31-ével telt le. Az 1, 2, illetve 3 éves időszak letelte miatt 270 fő, halál eset miatt 1 fő, egyéb kilépés miatt 12 fő ösztöndíj folyósítása szűnt meg.

2001. szeptember 1-jétől 219 fő ösztöndíjas felvételére került sor.

Megbízási díjak

A folyamatban lévő eljárások miatt közreműködői díjat kell fizetni a bírálóknak és az MTA Doktora cím esetén a bíráló bizottság tagjainak.

A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj esetén a Szabályzat értelmében a pályázat elbírálásakor a felkért szakértőket szakértői díj illeti meg. Itt kell elszámolni a kuratóriumi tagok tiszteletdíját is. A fenti kiadások minden évben folyamatosan jelentkeznek. Az ösztöndíjhoz kapcsolódó megbízási díjakra 8.5 millió Ft, egyéb megbízási díjakra 7,2 millió Ft-ot fordítottak.

A Doktori Tanács Titkársága az előzőekben felsorolt feladatokkal összefüggésben 2.669,2 millió Ft kiadást teljesített, melyhez 2.779,9 millió Ft támogatás és 88,8 millió Ft saját bevétel kapcsolódott, melyből 73,3 millió Ft az előző évben képződött maradványok igénybevételével volt összefüggésben. A gazdálkodás során 199,5 millió Ft maradvány keletkezett, mely az áthúzódó feladatok 2002. évi kifizetéséhez szükséges.

**A Doktori Tanács Titkárság
kiadásainak alakulása**

J o g c í m	adatok millió Ft-		
	2000. év	2001. év	a 2001. év adata az 2000. évi %-ában
- Tudományos fokozatosak díja			
= doktorok	1 347,8	1 793,0	133,0
= kandidátusok	56,7	28,5	50,3
- Megbízási díj (Bolyai János Kutatási Ösztöndíj után + egyéb)	17,0	15,7	92,4
- Bolyai János Kutatási Ösztöndíj	401,5	439,4	109,4
- Munkaadókat terhelő járulékok (Társadalombiztosítási járulék, Egészségügyi hozzájárulás)	288,2	356,9	123,8
- Dologi kiadások és befizetési kötelezettségek (irodaszer, könyv, telefon, posta, kiküldetés, reprezentáció, üzemeltetési költség, Áfa stb.) átadott pénzeszköz	41,8	35,8	85,9
Költségvetési kiadások összesen:	2 153,0	2 669,2	124,0

Előirányzatok és teljesítések alakulása

1.2. MTA Doktori Tanács Titkársága

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3	4.	5.	6.	7.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>	
Kiadás	2 153,1	2 175,1	2 175,1	2 880,4	2 669,3	124,0	122,7
ebből: személyi juttatás	1 823,0	1 903,9	1 903,9	2 433,4	2 276,6	124,9	119,6
központi beruházás	-	-	-	-	-	-	-
Bevétel	14,0	27,2	27,2	27,2	15,6	111,4	57,4
Támogatás	2 151,5	2 147,9	2 147,9	2 779,9	2 779,9	129,2	129,4
Létszám (fő)							
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	73,3	73,3	-	-

millió Ft-ban egy tizedessel

2001. évi előirányzat- módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	2 175,1	27,2	2 147,9	1 903,9
Módosítások jogcímenként				
Bolyai ösztöndíj	670,0		670,0	503,1
Elvonás	- 38,0		- 38,0	- 34,0
Előir. maradvány	73,3	73,3	-	60,4
Módosított előirányzat	2 880,4	100,5	2 779,9	2 433,4

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel*

	Eredeti	Módosított	Teljesítés
	előirányzat		
Személyi juttatások	1 903,9	2 433,4	2 276,6
Munkaadói járulék	238,9	394,8	356,9
Dologi kiadások	32,3	49,2	32,8
Egyéb működési célú támogatás	-	3,0	3,0
Kiadások összesen	2 175,1	2 880,4	2 669,3

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.	-	-	-	-
Részmunkaidőben fogl.	-	-	-	-
Nyugdíjasok	-	-	-	-
Állományba nem tartozók	1 903,9	-	2 276,6	-
Összesen	1 903,9	-	2 276,6	-

Előirányzat-maradvány

2001. évben 199,5 millió Ft maradvány keletkezett, mely összeg a 2002. évi fizetési kötelezettségek teljesítéséhez szükséges.

1.3. cím Akadémikusi tiszteletdíjak

1.3. Akadémikusi tiszteletdíjak

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3	4.	5.	6.	7.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>	
Kiadás	857,1	1 237,1	1 237,1	1 254,0	1 133,5	132,2	91,6
ebből: személyi juttatás	771,8	1 113,9	1 113,9	1 128,5	1 022,6	132,5	91,8
központi beruházás	-	-	-	-	-	-	-
Bevétel	-	-	-	-	-	-	-
Támogatás	867,4	1 237,1	1 237,1	1 237,1	1 237,1	142,6	100
Létszám (fő)							
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	16,9	16,9	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat- módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	1 237,1	-	1 237,1	1 113,9
Módosítások jogcímenként Előirányzat maradvány	16,9	16,9	-	14,6
Módosított előirányzat	1 254,0	16,9	1 237,1	1 128,5

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

Eredeti Módosított Teljesítés előirányzat

Személyi juttatások	1 113,9	1 128,5	1 022,6
Munkaadói járulék	122,5	124,6	110,7
Dologi kiadások	0,7	0,9	0,2
Kiadások összesen	1 237,1	1 254,0	1 133,5

2. cím Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia

A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia 2001. évi főbb szakmai feladatai a következők voltak:

2001. május 7-én nyílt meg Feledy Gyula Kossuth díjas grafikusművész és Tóth Sándor Munkácsy díjas szobrászművész, a SZIMA Miskolci Területi Csoportja két tagjának anyagából kiállítás az MTA székháza I. emeletén, az MTA közgyűlése tiszteletére.

2001. szeptember 15. A SZIMA tiszteleti tagjává választotta Lucien Hervé (Elkán László) Franciaországban élő festő- és fotóművészt.

2001. október 20-án Sári József akadémiai székfoglaló hangversenye volt az MTA vári Kongresszusi termében.

2001. október 25-én, 15 órakor - a Magyar Tudomány Hónapja keretében - Nemes Nagy Ágnes lakóházán (Bp. XII. Királyhágó u. 5/b.) avattak emléktáblát.

A gazdálkodásban lényeges változások nem következtek be.

A SZIMA vállalt programjait csak külső pénzeszközök bevonásával tudta teljesíteni, a csökkenő szabad pénzforrások a vállalások kereteit is behatárolták, tehát 2001-ben egy részben eleve redukált programterv került megvalósításra.

A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia 2001. évben a szakmai feladatok ellátásához 12,0 millió Ft működési célú és 0,3 millió Ft felhalmozási célú támogatással, valamint 1,3 millió Ft saját bevétellel számolhatott, melyből 0,2 millió Ft az előző évi tartalék igénybevételeből adódott. A 2001. évi szakmai feladatok teljesítéséhez 13,6 millió Ft kiadás merült fel.

A 2001. évi gazdálkodásból nem keletkezett maradvány.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

02. Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>	
Kiadás	13,2	14,2	14,2	14,7	13,6	103,0	95,8
ebből: személyi juttatás	5,1	6,9	6,9	6,4	6,4	125,5	92,8
központi beruházás	-	-	-	-	-	-	-
Bevétel	1,6	2,1	2,1	2,2	1,1	68,8	52,4
Támogatás	11,1	12,1	12,1	12,3	12,3	110,8	101,7
Létszám (fő)	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	100,0	100,0
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	0,2	0,2	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	14,2	2,1	12,1	6,9
Módosítások jogcímenként				
- átlagkereset növekedés	0,2	-	0,2	0,2
- műk. előir. közötti átcsopt.	-	-	-	-0,7
- maradvány igénybevétel	0,3	0,3	-	-
Módosított előirányzat	14,7	2,4	12,3	6,4

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel*

	Eredeti előirányzat	Módosított	Teljesítés
Személyi juttatások	6,9	6,4	6,4
Munkaadói járulék	2,2	2,2	2,0
Dologi kiadások	4,8	5,6	5,0
Működési célú pénzeszköz átadások	-	-	-
Intézményi beruházási kiadás	0,3	0,5	0,2
Központi beruházás	-	-	-
Felújítás	-	-	-
Felhalmozási célú pénzeszköz átadás	-	-	-
Kiadások összesen	14,2	14,7	13,6

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.	4,3	1	4,7	1
Részmunkaidőben fogl.	0,8	1	0,9	1
Nyugdíjasok	-	-	-	-
Állományba nem tartozók	1,8	-	0,8	-
Összesen	6,9	2	6,4	2

Létszám alakulása

	2000. év		2001. év		Változás (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	ebből: kutató	
Teljes munkaidőben fogl.	1	-	1	-	100,0
Részmunkaidőben fogl.	1	-	1	-	100,0
Nyugdíjasok	-	-	-	-	-
Összesen	2	-	2	-	100,0

Felújítás

Az intézmény 2001. évben felújítást nem végzett.

Beruházás

Központi beruházási forrással 2001. évben nem rendelkezett.

Intézményi beruházási kiadás: 0,2 M Ft-ot gép-berendezés beszerzésre fordítottak.

Előirányzat-maradvány

2001. évben maradvány nem keletkezett.

Vállalkozási tevékenység

Az intézmény 2001. évben vállalkozási tevékenységet nem folytatott.

3. cím MTA Könyvtára

A Könyvtár gazdálkodásának jellemzői

2001. évben az MTA Könyvtára alapításának 175. évfordulóját ünnepelte, ez az esemény tette kiemelkedővé a Könyvtár számára az egész évet. Ebből az alkalomból kamara-kiállítás megrendezésére is sor került és emléktáblát avattak az alapító gróf Teleki József sziráki kriptájának falán. A jubileumra jelent meg az Örökségünk, élő múltunk című kiemelkedően szép kiadvány. Elkészült a könyvtár történetéről és jelenéről szóló videofilm, valamint a könyvtár első digitalizált gyűjteménye, az Endergyűjtemény. A jubileumi rendezvények költségeihez a Magyar Tudományos Akadémia, a Nemzeti Kulturális Alap és a Westel járult hozzá.

A beszámolási időszakot a Könyvtár működésével kapcsolatban a következőkkel lehet jellemezni:

- 2001. évben került sor az ALEPH integrált könyvtári rendszer 500-as verziójára való átállás megkezdésére.
- Az Akadémia központi támogatása révén vált lehetővé a törökbálinti raktár bővítésének elindítása. Az előzetes tervek és az építési engedélyezési tervdokumentáció elkészült, az építési engedély rendelkezésre áll. A munkák 2002-ben folytatódnak.

- **állománygyarapítás**

A Könyvtár állománygyarapodása összesen 11.395 egység volt. A könyvtár teljes állománya 2001. december 31-én 2.182.825 könyvtári egység.

A könyvbeszerzés módját, eredetét, összetételét tekintve az arányok kissé módosultak: első a vétel, második a csere, harmadik az ajándék, utolsó a kötelezpéldány. A költségvetési ráfordításon kívül az Országos Dokumentumellátási Rendszer tagjaként az év során még 8,5 millió Ft-ot fordított a Könyvtár beszerzési célokra. A folyóirat-állomány 44 új címmel bővült. 2002. évre tehát összesen 499 külföldi folyóiratot fizetett elő a Könyvtár.

Vétel, csere, ajándék és kötelezpéldány révén 2001-ben összesen 7.231 kötet könyv és 3.334 kötet folyóirat került állományba 45,6 millió Ft, illetve 63,8 millió Ft értékben.

- **nemzetközi kiadványcsere**

Az összes beérkezett könyv 33 %-a, a folyóiratok 68 %-a érkezett a 71 állam 1.033 intézményével folytatott kiadványcseréből. 2000. augusztusában 22 millió Ft akadémiai támogatás segítségével vált lehetségessé az elmaradt kötetek megrendelése és külföldre küldése.

- Költségvetésből és pályázati forrásokból gyarapodott a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, többek között Kós Károly, Vachott Sándor, Lengyel József, Komlós Aladár, Hóman Bálint leveleivel, valamint 136 régi (16-19. századi) könyvvel.

- **feldolgozás**

A beérkezett könyvek, folyóiratok és korszerű adathordozókon lévő dokumentumok feldolgozása folyamatos volt. Az ALEPH 500-ra való átállás után a cédulakatalógusokat lezárták. Az online katalógusok jelenleg 300.007 rekordot tartalmaznak.

- **kölcsönzési tevékenység**

A beiratkozott olvasók száma 2001. évben 9.722 fő volt. A helybenolvasók többségét továbbra is az egyetemi hallgatók teszik ki, habár számarányuk a Könyvtár többi használójához képest csökkent. Növekvő tendenciát mutat a PhD-hallgatók, fiatal kutatók, egyetemi oktatók érdeklődése Könyvtár iránt.

- **információ-ellátás**

2001. évben újabb adatbázisokkal bővült az információ-ellátás. Az információ-szolgáltatásban előrelépést jelentett, hogy az Oktatási Minisztérium október 1-jétől elindította az Elektronikus Információszoolgáltatás (EISz) programot, és együttműködési megállapodást kötött az Akadémiával az ISI Web of Science adatbázisra. Így a Web of Science (SCI, SSCI, AHCI) 1996-ig visszamenőleg hozzáférhetővé vált a felsőoktatáson túlmenően valamennyi akadémiai intézet és kutatócsoport számára.

A fentiekén kívül hozzáférést biztosítottak a következő online adatbázisokhoz:

- a Patrologia Latina adatbázis interneten, valamint a Philosopher's Index adatbázis CD-ROM-on;
- hozzájutottak a Springer kiadócsoporthoz teljes szövegű folyóirataihoz és sorozataihoz;
- hozzáférhetőek mind az olvasók, mind az intézetek részére a Gale Expanded Academic ASAP, valamint az International Biography Resource Center adatbázisai;
- az EBSCO Academic Search Elite és a Business Source Premier adatbázisai.
- A Könyvtár - különös tekintettel a jubileumi évre - folyamatosan fejlesztette w3.mtak.hu című honlapját, melyet 2001-ben 239.411-en látogattak.

2001. decemberében a Könyvtár távközlési vonala is javult: a 128 kbps helyett az MTA fővonalához kapcsolódva megosztva jut hozzá egy 7 Mbps sebességű vonalhoz.

Többévi előkészítés után 2001. évben került sor az új, grafikus felületű ALEPH 500 integrált könyvtári rendszerre való áttérés első szakaszára. Ennek pénzügyi alapját az MTA központi beruházási keretéből kapott támogatás jelentette. Ezt egészítették ki a Nemzeti Kulturális Örökségek Múzeum telematikai pályázatán nyert összeggel. Új, nagyteljesítményű központi szervert vásároltak.

A különgyűjtemények bekapcsolása az ALEPH 500-ba a központi beruházási keret terhére 2002. évben válik lehetővé.

- **állományvédelem**

Az állományvédelem keretében pályázati pénzekből (NKÖM, Pro Bibliotheca Alapítvány) került sor a Keleti Gyűjteményben a Stein-anyagának restaurálásának befejezésére. A Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye pedig Vörösmarty Mihály és Gábor Andor kéziratokat, régi könyveket, kódextöredékeket és térképeket restauráltatott ugyancsak pályázati keretből.

A Könyvtár kötészeti szükséglete évek óta meghaladja a Könyvkötészet kapacitását. Ezen a helyzeten 2001. évben sem tudtak változtatni.

- **tudományos munka**

A Könyvtár munkatársai szakmai munkájuk mellett kutatói, szakértői tevékenységet is folytatnak. Az intézmény tagja több nemzetközi szervezetnek és munkatársai képviselik különféle hazai szakmai szervezetekben. A munkatársak egyénileg is részt vesznek tudományos társaságok, egyesületek, kuratóriumok, folyóiratok szerkesztőbizottságainak munkájában, az egyetemi oktatásban.

2001. évben a kutatónapot 13 fő vette igénybe, a két kandidátus heti 12 órai, a többi munkatárs pedig heti 8 órai munkaidő kedvezményvel.

- **továbbképzés**

Az ELTE negyedéves könyvtárszakos hallgatói kihelyezett szeminárium keretében ismerkedtek meg a könyvtári munkafolyamatokkal.

A kulturális szakemberek szervezett képzési rendszeréről, követelményeiről és a képzés finanszírozásáról szóló 1/2000. (I. 14.) NKÖM rendelet értelmében az intézmény vezetése módosította a Könyvtár hét évre szóló továbbképzési tervét, valamint a 2001-2002. évekre szóló beiskolázási tervét. A módosításra főleg azért volt szükség, mert az ALEPH-átállás miatt tanfolyamokat kellett szervezni a dolgozók szélesebb köre számára.

- **Akadémiai Levéltár**

az Akadémiai Levéltár tovább gyarapította állományát, folytatta a begyűjtött anyag feldolgozását és ellátta az MTA Titkársága és a Doktori Tanács irattári feladatait és a levéltári kutatószolgálatot. Az iratállomány növekedése 33,24 ifm volt. Az év végére az iratállomány mennyisége elérte a 2.360,05 ifm-t.

Az intézetek iratkezelésének folyamatos ellenőrzésére nincs lehetőségük, de alkalmanként tanácsot adnak, ill. ellenőriznek, sor került és többször adnak ki selejtezési engedélyt.

- Lukács Archívum

A Lukács Archívum könyvtári állományának gyarapítására 2001-ben 200.000 Ft állt rendelkezésre.

A Szerzői Jogvédő Hivatal utódszervezetétől (Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület) a Lukács-kiadással kapcsolatos teljes irattári dokumentáció átkerült a Lukács Archívumba.

A 2001. évi szakmai feladatok ellátása érdekében 446,2 millió Ft kiadást teljesítettek, melynek 43,4 %-a személyi juttatási és járulék kiadásokból tevődött össze.

Az állománygyarapításra fordított kiadás (96,6 millió Ft), a teljes kiadási teljesítések mindössze 21,6 %-át érte el, ez az arány az előző időszakhoz képest 13,8 %-os növekedést jelentett.

A kiadások teljesítéséhez 324,3 millió Ft működési célú és 30,3 millió Ft felhalmozási célú támogatás állt rendelkezésre, mely összeget 108,2 millió Ft saját bevétel egészített ki, melyből 9,7 millió Ft az előző évben képződött tartalékok igénybevételeiből adódott.

A beszámolási időszakban 16,6 millió Ft előirányzat maradvány keletkezett, amely áthúzódó kiadások teljesítéséhez szükséges.

3. MTA Könyvtára

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3	4.	5.	6.	7.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>	
Kiadás	360,1	378,6	378,6	471,8	446,3	123,9	117,9
ebből: személyi juttatás	127,2	132,5	132,5	147,1	141,3	111,1	106,6
központi beruházás	-	-	-	19,5	19,5	-	-
Bevétel	61,7	70,9	70,9	105,5	98,5	159,6	138,9
Támogatás	296,4	307,7	307,7	354,5	354,5	119,6	115,2
Létszám (fő)	118	117	117	117	108	91,5	92,3
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	11,8	11,8	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat- módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	378,6	70,9	307,7	132,5
Módosítások jogcímenként				
Egyösszegű ker. kieg.	3,5	3,2	0,3	2,6
Többlet bevétel	27,1	27,1	-	6,7
Nemzetközi kiadvány csere	22,0	-	22,0	-
Felújítás	3,4	-	3,4	-
CERL tagdíj	0,4	-	0,4	-
Kulturális dolgozók bérem.	4,2	-	4,2	3,1
Program finanszírozás	1,3	1,3	-	-
Központi beruházás	19,5	3,0	16,5	-
Működési előir. átcsopt.	-	-	-	-0,2
Előirányzat maradvány	11,8	11,8	-	2,4
Módosított előirányzat	471,8	117,3	354,5	147,1

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel*

	Eredeti	Módosított	Teljesítés
	előirányzat		
Személyi juttatások	132,5	147,1	141,3
Munkaadói járulék	50,0	54,4	52,4
Dologi kiadások	183,1	205,3	189,2
Működési célú pénzeszköz átadások	-	21,0	21,0
Intézményi beruházási kiadás	8,0	13,9	12,4
Központi beruházás	-	19,5	19,5
Felújítás	5,0	10,6	10,5
Felhalmozási célú pénzeszköz átadás	-	-	-
Kiadások összesen	378,6	471,8	446,3

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.	104,9	93	109,2	84
Részmunkaidőben fogl.	26,1	24	26,9	24
Állományba nem tartozók	1,5	-	5,2	-
Összesen	132,5	117	141,3	108

Létszám alakulása

	2000. év	2001.	Változás
	összes	összes	összes
	létszám	létszám	létszám
			(%)
Teljes munkaidőben fogl.	83	84	101,2
Részmunkaidőben fogl.	10	24	240,0
Nyugdíjasok	25	-	-
Állományba nem tartozók	-	-	-
Összesen	118	108	91,5

Felújítás

A Könyvtár felújításra 10,5 millió Ft-ot költött, áthúzódó fizetési kötelezettsége keletkezett 0,1 millió Ft összegben.

Beruházás

Központi beruházási kerete 19,5 millió Ft volt, mely összeget teljes egészében felhasznált. Intézményi beruházási keretből, mely különböző pályázati támogatásból adódott 12,4 millió Ft-ot költöttek.

Előirányzati maradvány

A Könyvtárnak 2001. évben 16,4 M Ft megtakarítása keletkezett, mely kötelezettségvállalással terhelt.

4. Matematikai- és természettudományi kutatóintézetek

Szakmai tevékenység

Az MTA Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézetben az elmúlt években erőfeszítéseik eredményeként kialakult egy nemzetközi színvonalú algebrai geometriai csoport és egy kriptográfiai csoport, mely nagy gyakorlati jelentőségű feladatok elméleti megalapozását és kidolgozását tűzte ki célul. Így például szakértőik részt vettek a digitális aláírásra vonatkozó törvény előkészítésében. A Compaq Computer Magyarország Kft és a Drótposta Kft-vel közösen elnyert „Digitális vízjel” című NKFP pályázatban egy nagyjelentőségű titkosítási eljárást dolgoznak ki.

Az MTA SZTAKI-ban a 2001-re vonatkozó beszámolóból három olyan témát emelünk itt ki, melyek - több más intézeti pályázathoz hasonlóan - sikerrel szerepeltek a Széchenyi tervhez tartozó NKFP program első meghirdetésekor kiírt pályázatok során.

Az Érzékelő számítógépek és távjelenlét projekt az információs technológiák új hullámában, az érzékelők forradalma területén, nemzetközileg igen jelentős és sikeres, több kutatási területet ötvöző, Roska Tamás akadémikus nevével fémjelzett hazai kutatómunkára épít. A mintaalkalmazások egyik megcélzott területe a távjelenléttel kiegészített ultrahang bázisú orvosi szívdiagnosztika, ahol kardiológiai új 3D megjelenítési és 2D analizáló funkciókkal felszerelt mintarendszer készül el. Az újításokkal mind a szívműtétek tervezhetősége mind a rutinszerű szívvizsgálatok hatékonysága növelhető lesz. A program másik fő vizsgálódási területének tervezett mérnöki eredménye, egy sokféle érzékelőt (látó, halló, szagló, tapintó) egyesítő mintarendszer, amely különféle modularitású kiépítésében felhasználható lesz kül- és beltéri megfigyelési-biztonsági, ipari minőségellenőrzési, valamint biometriás azonosítási feladatok távjelenléttel kombinált elvégzésére. E célterület tipikus jövőbeni terméke lehet a vakok számára tervezett objektumokat és mozgásokat *azonosító-jelző bionikus szemüveg*, vagy egy *háztartási őrző-védő* látó, szagló és halló képességekkel ellátva és mobil kommunikációs képességgel kiegészítve.

A Digitális vállalatok, termelési hálózatok című projekt, egyesítve több kutatólaboratórium erőforrásait és korábbi eredményeit, az informatika, mesterséges intelligencia, gyártásautomatizálás terén, nemzetközi érdeklődésre számot tartó feladatokat fogalmazott meg. A partnerek, egyaránt képviselve a nagy- (GE Hungary) és kisvállalatokat (MT System Kft), valamint az egyetemi (BME, ME) és akadémiai kutatóintézeti szférát, a következő, egymást kiegészítő, részben átfedő területeken kívánnak előrelépni:

- *nagyméretű termelési projektek irányítása és ütemezése,*
- *távjelenlét és interaktív multimédia,*
- *komplex gyártórendszerek felügyelete.*

A Haszonjármű forgalom irányítása fedélzeti és távinformáció felhasználásával projekt célkitűzése egy haszonjárművekbe épített intelligens irányítási rendszer és a vele kapcsolatban álló kommunikációs flotta menedzsment rendszer prototípusának kidolgozása. A rendszer a mobil távközlés közlekedésorientált eszközei segítségével folyamatos és közvetlen kapcsolatot tart fenn az áruszállító cégek járművein elhelyezett adatgyűjtő egységekkel és az azokról érkező információk feldolgozása révén avatkozik be az áruszállítási folyamatba. A projekt további résztvevői: KNORR-BREMSE Kutatási és Fejlesztési Központ, a BME négy tanszéke, valamint az ORFK Közlekedésbiztonsági Főigazgatósága.

A *Konkoly Thege Miklós Csillagászati Kutatóintézetben* a csillagászati adatsorok analíziséhez sikeresen alkalmazott, a Wigner eloszláson alapuló modern idő-frekvencia módszerekről kapott jó tapasztalatok alapján egy általánosan is használható programcsomagot fejlesztettek ki, amit a csillagászati kutatáson kívüli gyakorlatban (pl. orvosi, zenekutatási alkalmazás) is lehet használni. Az idő-frekvencia eloszlások alkalmazásával korábban nem ismert komponenseket és szabályszerűségeket ismertek fel a napfoltszám változásában. A közismert 11 éves periodicitáson (Schwabe ciklus) és egy évszázados időskálájú (Gleissberg ciklus) változáson felül további új jelenségek váltak ismertté.

Az *MTA Kémiai Kutatóközpont Kémiai Intézetében* tömegspektrometriai méréseken alapuló orvosi diagnosztikai módszerek kidolgozása témában két fő betegségcsoport (örökletes anyagcserezavarok, egyes daganatos betegségek) diagnosztikájával foglalkoztak behatóan. A munka célja olyan módszerek kidolgozása volt, amelyek a megfelelő intézményi és anyagi háttér megteremtését követően tömeges szűrővizsgálatok elvégzésére is alkalmasak. A kutatásokat az ország számos gyermekkorházával és klinikájával, valamint az Országos Onkológiai Intézettel együttműködésben végezték.

Az *MTA Kémiai Kutatóközpont Izotóp- és Felületkémiai Intézetében* a nagyszelektivitású nanokatalizátorok kidolgozása témában az intézet katalíziskutatói megállapították, hogy a fémrészecskék méretét az 1-4 nanométer mérettartományig csökkentve az anyag fémes tulajdonságait részben elveszíti, továbbá, hogy a nanoméretű anyag viselkedésében bekövetkező kedvező változások jelentős mértékben javítják a nanorészecskék katalitikus

sajátságait. Az Intézet kutatói úttörő szerepet játszottak a ligandumokkal – bizonyos, a fémhez kötődő molekulákkal - stabilizált fémklaszterekből a nanorészecskékhez vezető felületi folyamatok felderítésében, a részecskék stabilizálásában és az általuk katalizált kémiai átalakulásokban (pl. szénmonoxid hidrogénezése) játszott szerepük tisztázásában.

Az *Atommagkutató Intézet* kutatói egy bordeaux-i csoport részvételével és a legmodernebb elektronika felhasználásával fejlesztették ki a DIAMANT detektorrendszert, amely a legnagyobb európai magspektroszkópai projektumok (EUROBALL, EXOGAM) keretében az igen erősen megnyúlt (ún. hiperdeformált), gyorsan pörgő atommagok felfedezéséhez vezethet.

A *KFKI Atomenergiakutató Intézet* az MTA SZTAKI-val és az EuroCom Rt.-vel együttműködve a paksi erőmű 3. blokkján üzembe helyezték az új blokkszámítógép konfigurációt, amely a sikeres próbaüzem után megbízhatóan segíti a blokk biztonságos üzemeltetését. Az AEKI az MTA SZTAKI-val, a BME két tanszékével és ipari nagyvállalatokkal (PA Rt., MOL Rt.) közösen NKFP pályázatot nyújtott be "*Tudásintenzív információs technológia bonyolult ipari rendszerek biztonságos és optimális működtetéséhez*" címmel, amely sikeresen elnyerte az igényelt állami támogatást és a 3 évre tervezett fejlesztő munka első fázisa 2001. őszén megkezdődhetett.

Az AEKI úrkutató csoportjának kutatói 2001. március 8-án, a Discovery űrsikló fedélzetén a Nemzetközi Űrállomás NASA- szegmensére juttatták a "Pille'97" dózismérő rendszert. A "Pille" részt vett a májustól szeptemberig tartó, ESA (Európai Űrügynökség) által szervezett "DOSMAP" kísérletben, melynek során feltérképezték az űrállomáson a dozimetriai viszonyokat. A kampány során a "Pillé"-vel több, mint 1700 sikeres mérést hajtottak végre.

A *Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézetben* a nanométer vastagságú vékonyrétegek képződésének újabb törvényszerűségeit állapították meg. Elsőként állítottak elő különleges alakú Y- és T-szerűen elágazó, valamint telefonzsinórszerű hengerspirális, egyfalú szén nanocsöveket és eredményesek az ún. fullerénszerű, CN_x összetételű "nanohagymák" kutatásában. A "félidős" EU. 5.KP programban elkészült a már négy mikrofűtőtestet és újszerű gázáramlás-mérőt tartalmazó csip, amelytől – a későbbiekben – nagyérzékenységű, "*mesterséges szaglás*" jellegű detektálást várnak. Kidolgoztak több újdonságértékű, optikai alapú anyagvizsgáló eljárást; kettőt, a keleti "varázstükrön" (Makyoh)

alapuló, a szilícium szeletek sík voltát mérő eszközt, valamint a "szélesszögű" ellipszométert szabadalmaztatták is.

Új típusú optikai elemeket állítottak elő, amelyek bioszenzorikai célú alkalmazásokra lesznek alkalmasak.

A KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézetben atomi átmenetek lézerspektroszkópiájával a korábbinál egy nagyságrenddel pontosabban megmérték az antiproton tömegét és töltését, ami a protonéval összehasonlítva fontos ellenőrzése a CPT-szimmetriának. Antiferromágnesesen csatolt Fe/Cr multirétegekben a telítésből csökkentett külső térrel egyenletesen növekvő, remanenciából növekvő térben pedig a kapcsolási tér értékénél ugrásszerű doménméret-növekedést tapasztaltak; mindkét jelenség értelmezését is megadták. A domének ellenőrzött módon történő méretváltozása a magnetorezisztív olvasófejek és szenzorok zajának csökkentése szempontjából fontos eredmény.

A Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézetben befejeződött az egyik legjelentősebb hazai tudományos beruházás: új berendezéssel, az ún. hidegneutron forrással (HNF) bővült a Budapesti Kutatóreaktor. A HNF és a hozzá kapcsolódó korszerűsített neutronvezető rendszer mintegy 30-60-szor hatékonyabbá teszi a reaktort a neutronfizikai kísérletek területén. 2001. februárja óta a hidegforrást hasznosító öt kísérleti állomás rutinszerűen üzemel és nemzetközi szinten is élvonalbeli kutatási lehetőségeket biztosít. Az SzFKI kutatói vezető szerepet játszottak a közel 400 millió Ft értékű beruházás megvalósításában, melynek mintegy 70%-a hazai és külföldi pályázati forrásokból származott.

Az FKK Földrajztudományi Kutatóintézetében a magyarországi folyószabályozások következményeinek geomorfológiai vizsgálata során kimutatták, hogy több alföldi folyó hullámtere az árvízmentesítést követően nagy mértékben feliszapolódott (egy-egy árvíz alkalmával az üledékképződés a 10 cm-t is meghaladta). Az utóbbi évek ismétlődő rekord-vízmagasságai aktuálissá tették az árvízveszély elleni védekezés alternatíváinak (gátépítés vagy hullámtér bővítés) geomorfológiai, továbbá gazdaság- és társadalom-földrajzi szempontú vizsgálatát, ezért megkezdték azon mintaterületek feltérképezését, amelyek szóba jöhetnek az ország területén hirtelen megjelenő nagyobb folyóvíztömeg befogadására.

Az FKK Geofizikai és Geodéziai Kutatóintézetében a geodézia kutatások keretében vizsgálták a lokális geodinamikai méréseket zavaró hatásokat és módszereket dolgoztak ki a

geodinamikai jelek és a zavaró hatások szétválasztására. Kidolgozták egy multiszenzoros megfigyelőrendszer koncepcióját lejtőcsúszások okainak tanulmányozására. A témában hat ország 12 intézetével közös EU projektet adtak be. Létrehoztak egy gyorsreagálású tervezési, mérési és döntés-előkészítési rendszert, amely a veszélyes magas partfalak geodéziai mozgásvizsgálatát teszi lehetővé. A módszer tesztelésére Dunaföldvár belterületén építettek ki egy kísérleti rendszert. A Mecsek-alja törésvonal lokális geodinamikai vizsgálata során megállapították, hogy a több mint három éves megfigyelések során tapasztalt trendek már lényeges változást nem mutatnak. Évszakos és aperiodikus változásokat detektáltak az ófalui teszterületen (Mecsek-alja-törésvonal) az elmúlt két év során végzett gravimetriai mérésekben.

Geofizikai kutatásaik egyik alapja a Széchenyi István Geofizikai Observatórium, illetve annak geoelektromágneses adatai. 2001-ben sikerült az observatórium jelentéseiben keletkezett – részben anyagi okok, részben pedig a jelentés szerkezetében bekövetkezett változások miatti – elmaradást pótolni. Jelenleg 1998-ig hozzáférhető az adatok, nyomtatásban és CD-n is. Emellett folyamatosan szolgáltatott adatokat az INTERMAGNET együttműködés keretében is.

Szeizmologia területén az intézet által üzemeltetett állomáshálózat (Budapest, Penc, Piskéstető, Sopron, Gyula) működésének biztosítása, a megfigyelt földrengések kiértékelése, archiválása, heti- és havi jelentések készítése, illetve ezek megküldése a szomszédos országok szeizmológiai szolgálatainak és a nemzetközi adatközpontoknak – a főosztály szeizmológusainak állandó feladata, mely a földrengésekről a különböző szervezeteknek és a tömegtájékoztatásnak adott esetenkénti tájékoztatással együtt a főosztály kapacitásának jelentős részét köti le.

Az FKK Geokémiai Laboratóriumában a Föld mélyebb zónáinak (alsókéreg és a felsőköpeny) anyagi összetételéről, szerkezetéről és folyamatairól a magmás kőzetek, illetve a vulkáni működés által felszínre hozott mélységi kőzetzárványok (xenolitok) geokémiai és ásvány-kőzettani vizsgálatával nyertek közvetlen információt. A Pannon-medence pliocén-pleisztocén alkáli bazaltjaiban gyakori, köpenyből származó peridotit xenolitok széndioxid-zárványainak izotóp-geokémiai vizsgálatára új, nanomól mennyiségű CO₂ elemzésére alkalmas tömegspektrométeres módszert fejlesztettek ki, együttműködve a Római Egyetem kutatóival. Az új módszer alkalmazásával kapott szénizotóp-összetételek megerősítették a kéregeredetű fluidumok jelenlétére vonatkozó korábbi feltételezéseket.

Szervezeti változások

A kutatóintézetben belüli átalakítás, szervezeti intézkedés a következők volt:

- **Kémiai Kutatóközpontnál** a Bioorganikus Osztály beépült a Molekuláris - farmakológiai Osztályba és mint Nukleotidkémiai csoport működik tovább.
M megszűnt a Természetes Szerves Vegyületek Szintézise Osztály és a Heterociklusok Kémiai Osztály keretében mint Csoport működik tovább.
Az említett változások illeszkednek a kutatóközpont vezetésének ahhoz a törekvéséhez, amely támogatja a kiemelt kutatási irányok műveléséhez szükséges szervezeti keretek kialakulását és korszerűsítését.

Gazdálkodással kapcsolatos tapasztalatok

Pozitív tapasztalatok

- A pályázati rendszerben 2001-ben pozitívum volt az OTKA projektekre meghirdetett kiegészítő támogatás, valamint a műszerbeszerzésekre vonatkozó felhívás. Az intézetek éltek a lehetőséggel, így eszközeik körét sikerült bővíteni. (Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet,)
- A pályázati lehetőségek számának növekedését az intézetek kedvező folyamatként értékelik. (KFKI-Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet, Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet)
- A kutatói bérrendezést a kutatóintézeti gazdálkodásban egy igen jelentős eredményként lehet kimutatni, azonban sajnálatos módon az intézeti értékeléseknél - egy intézet kivételével - az ezzel összefüggő pozitív megítéléssel nem lehetett találkozni. (Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet)

Negatív tapasztalatok, hatások

- A külső megbízások, pályázatok elnyerése továbbra is bizonytalan. A költségvetési támogatás teljes egészében nem fedezi az intézeti alapellátást. (Földrajztudományi Kutatóintézet)
- További gond, hogy a kutatói bérrendezés 2000. júniusi állapotnak megfelelő létszám összetételhez biztosítja a kutatói illetmény növekedés fedezetét, a kötelező

előrelépéseket az intézetnek kell saját forrásból kigazdálkodnia. Ezért inkább nem sorolják a tudományos ranglétrán előrébb a kutatókat (Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet)

- Az egyes pályázati kiírásoknak egyre nehezebb megfelelni a megkövetelt saját rész miatt. (Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet)

A Kincstári Vagyoni Igazgatóság újabb szoftverének ismertetésére 2001. nyarán került sor, de még nem készült el a végleges. Ebből a két esetből látszik, hogy a központosítás szándéka erősödik, de a szükséges feltételek ismerete nélkül, a gyakorlati feladatok tényleges felmérése előtt születik meg a rendeletek, határozatok egy része. (Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet)

- A pályázatoknál komoly problémát jelent, hogy az elszámolások többnyire utólagosak, és addig az intézetnek kell a szükséges forgóalapot biztosítania. Ha nem képződne a többéves pályázatokból maradvány, vagy arra ösztönöznék a szabályozások a témavezetőket, hogy ne legyen maradványuk az intézet az év második felétől fizetéképtelen lenne. Több éve jelzik az intézetek a forgóalap hiányából eredő problémát, de nem történt egyenlőre érdemi változás. (KFKI-Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet, Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet)
- 2001. év elejétől meglehetősen zavaros formában jelentkezett az ÁFA törvény szerint a fejezeti kezelésű pénzeszköz átadásának értelmezése. (Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet)
- A nem tudományos munkakörökben foglalkoztatottaknál jelentős mértékű a személyi juttatások elmaradása a versenyszférában foglalkoztatottakhoz viszonyítva. (Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet)
- A kincstári finanszírozási rendszer bürokratikus módját és a pályázatok pénzeszközeinek emiatt lelassult kifizetési rendjét több intézet is kifogásolta. (Atommagkutató Intézet, Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet, Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet)

Előirányzatok és teljesítések alakulása

04. cím Matematikai- és természettudományi kutatóintézetek

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>	
Kiadás	9 186,0	8 175,0	8 175,0	12 188,9	11 019,8	119,9	134,8
ebből: személyi juttatás	3 151,2	3 266,8	3 266,8	4 227,2	3 906,9	123,9	119,6
központi beruházás	306,7	-	-	321,9	320,3	-	-
Bevétel	4 710,5	4 228,1	4 228,1	6 536,7	6 039,1	128,2	142,8
Támogatás	4 321,8	3 946,9	3 946,9	5 129,0	5 129,0	118,7	129,9
Létszám (fő)	1 941	1 864	1 864	2 016	1 893	97,5	101,6
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	523,2	523,2	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat- módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	8 175,0	4 228,1	3 946,9	3 266,8
Módosítások jogcímenként				
- kutatói bérrendezés	593,7	-	593,7	366,5
- fiatal kutatók összesen	176,0	-	176,0	132,8
- minimálbér felemelése miatti előir.	5,5	-	5,5	4,1
- nyugdíjas akadémikus	1,4	-	1,4	0,3
- létszámcsökkentés	28,6	-	28,6	18,6
- kulturális dolgozók 2001. szeptemberi bérrendezése	0,2	-	0,2	0,2
- egyösszegű kereset- kiegészítés	7,6	-	7,6	5,6
- felújítás	52,2	-	52,2	-
- emlékműállítás	0,3	-	0,3	-
- többletbevétel	2 271,2	2 271,2	-	365,9
- fejlesztési programokra pótelőirányzat	18,0	-	18,0	-
- többlettámogatás	1,5	-	1,5	-
- Bolyai korhatárhoz kötött	2,8	-	2,8	9,5
- központi beruházás előirányzat-maradványának rendezése	0,1	-	0,1	-
- AKP	9,5	-	9,5	1,1
- könyv- és folyóirat- támogatás	0,2	-	0,2	-
- maradvány felhaszn.	523,2	523,2	-	55,8
- központi beruházási elő- irányzatok	321,9	37,4	284,5	-
Módosított előirányzat	12 188,9	7 059,9	5 129,0	4 227,2

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel*

	Eredeti	Módosított	Teljesítés
	előirányzat		
Személyi juttatások	3 266,8	4 227,2	3 906,9
Munkaadói járulék	1 088,5	1 390,6	1 288,5
Dologi kiadások	3 208,0	4 369,6	3 883,7
Működési célú pénzeszköz átadások	145,6	407,0	323,9
Intézményi beruházási kiadás	422,9	1 299,3	1 142,2
Központi beruházás	-	321,9	320,3
Felújítás	41,2	150,3	132,8
Felhalmozási célú pénzeszköz átadás	-	1,8	1,4
Kölcsönök	2,0	21,2	20,1
Kiadások összesen	8 175,0	12 188,9	11 019,8

Teljesítések**Bevételek megoszlása forrásonként**

	2001. évi tényadat megoszlása (%)
OTKA, OKTK	11,6
Akadémiai Kutatási Pályázatok	0,2
Nemzeti kutatási alap- programok	3,7
OMFB	13,1
Feladatfinanszírozás keretében átvett pénzeszközök	1,8
Vállalkozástól	17,1
Külföldi forrás	13,9
Egyéb forrás	28,5
Előző évi tartalékok igény- bevétele	10,1
Bevételek összesen	100,0 (alvállalkozói teljesítések nélkül)

A költségvetési címbe tartozó bevételek legnagyobb része az ún. egyéb források körébe tartozott.

Ebbe a körbe a következő bevételi jogcímek kerültek besorolásra:

- programfinanszírozás keretében átvett bevételek;
- más tárcáktól központi programokra átvett pénzek;
- önkormányzatoktól átvett pénzek;
- bérleti díj bevétel;

- kamatbevétel;
- non-profit szervezetektől átvett pénzek stb.

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.	3 008,8	1 747	3 500,9	1 776
Részmunkaidőben fogl.	154,0	115	145,2	102
Nyugdíjasok	-	-	-	-
Állományba nem tartozók	104,0	2	260,8	15
Összesen	3 266,8	1 864	3 906,9	1 893

Létszám alakulása

	2000. év		2001. év		Változás kutatói létszám összesen (%)	Változás összes létszám (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	ebből: kutató		
Teljes munkaidőben fogl.	1 765	940	1 776	958	101,9	100,6
Részmunkaidőben fogl.	32	38	102	32	84,2	318,8
Nyugdíjasok	144	85	-	91	107,1	-
Állományba nem tartozók	-	-	15	-	-	-
Összesen	1 941	1 063	1 893	1 081	101,7	97,5

Felújítás

Felújításra az intézetek nettó értéken 112,6 millió Ft-ot fordítottak, amelyből

- 93,6 millió Ft (83 %) az ingatlanok,
- 19,0 millió Ft (17 %) a gépek felújítása.

A felújításokra az Akadémia központi forrásból 53,2 millió Ft-ot biztosított költségvetési támogatásként.

Beruházás

Központi beruházásként az intézetek 284,5 millió Ft-ot fordíthattak beruházásra, amelyet 35,7 millió Ft-tal saját forrásból kiegészítettek.

Intézményi beruházásként 1 142,2 millió Ft-ot fordítottak ingatlanok, gépek, berendezések és felszerelések, járművek és immateriális javak beruházására.

Lakásépítés munkáltatói támogatására fordított kiadás összesen 20,1 millió Ft volt.

Előirányzat-maradvány

A költségvetési címhez tartozó kutatóintézeteknél a beszámolási időszakban 501,1 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett az alaptevékenységi feladatok teljesítésével összefüggésben visszaforgatás nélkül.

	millió Ft
Az előirányzat-maradvány megoszlása	
- kiadási megtakarítás:	1 003,9
- bevételi lemaradás:	- 502,8
A keletkezett előirányzat-maradványt növeli még:	
- vállalkozási eredményből történő igénybevétel	47,0
- előző évi fel nem használt előirányzat-maradvány	5,2
Felhasználására javasolt előirányzat-maradvány	553,3

A vállalkozási tevékenység alakulása az előző évihez képest

	2000. év	2001. év	Változás
	ezer Ft		
Vállalkozási bevételek	1 207 579	902 892	74,8
Vállalkozási kiadások	868 746	737 703	84,9
Vállalkozási eredmény	338 833	165 189	48,8

A vállalkozási bevétel az összes bevétel:	15 %-a
A vállalkozási kiadás az összes kiadás:	12,2 %-a
Az eredmény a vállalkozási bevétel:	18,3 %-a
Az eredmény a vállalkozási kiadás:	22,4 %-a

A vállalkozási eredményből alaptevékenységre 47 025 E Ft-ot fordítottak.

5. Élettudományi kutatóintézetek

Az *MTA Állatorvos-tudományi Kutatóintézetében* a világon elsőként végzik hal és kígyó eredetű adenovírusok DNS-szekvenálását. Számítógépes analízis alapján a hal-adenovírus egy új adenovírus nemzetség képviselője. A kígyóból származó izolátum bizonyos furcsa vírusokra (atadenovírusok) hasonlít, amelyeket eddig kérődzőkben, madarakban és erszényes rókában mutattak ki. Elméletük szerint e vírusok mind hulló eredetűek, és gazdaváltás során kerülhettek mai gazdáikba.

A *Balatoni Limnológiai Kutatóintézetben* folytatták az ország idegenforgalmi bevételének egyharmadát adó Balaton eutrofizálódásának vizsgálatát. Az intézet kutatói kimutatták, hogy a tó vízminősége már a hetedik éve egy osztállyal jobb, mint az azt megelőző évtizedben, és ez az utóbbi két, kánikulás évben is így maradt, ami arra mutat, hogy valóban a tápanyagterhelés csökkentésének köszönhető az algák visszaszorulása. A javasolt további 50 %-os terheléscsökkentéstől az várható, hogy az egész tó mezotróf jellegű lesz, és sehol nem alakul ki vízszineződés.

A *Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézetben* folytatták kutatásaikat a nem-szinaptikus agymodell, valamint a szinaptikus és extraszinaptikus receptorok és transzporterek által közvetített hatások feltérképezése irányában. Nagy felbontású képalkotó eljárások segítségével kimutatták, hogy a memóriát serkentő anyagok (pl. Cavinton) fokozzák az agykéregben levő neuronok nyúlványain jelfelfogó készülékek (dendrittüskék) mozgását, amely egy új, potenciális lehetőséget jelent a kognitív funkció gyógyszeres befolyásolására. Új eredményeket értek el különböző gyógyszerek és kábítószeres (pl. nikotin, cannabinoid) agyi hatásmechanizmusának leírásában. Fontos előrelépéseket tettek a terhesség alatt lezajló immunválasz, valamint immunrendszer és szimpatikus idegrendszer közötti kommunikáció megértésében is. Élettani módszerek és számítógépes modellezés felhasználásával jellemezték a gátló szinaptikus ingerületátvitel elemi jelenségeit.

Az *MTA Mezőgazdasági Kutatóintézetében* folytatódott – a több mint fél évszázados múltra visszatekintő – a nemzetgazdasági szempontból nagy jelentőségű kalászos gabonafajok és a kukorica – a kor elvárásaihoz igazított, korszerű módszerekre alapozott – komplex kutatása. 2001-ben 5 új martonvásári búzafajta kapott állami elismerést. Az elmúlt évben a Nemzeti

fajtalistán a fentiekkel együtt 31 martonvásári nemesítésű őszi búzafajta szerepelt. A kutatóintézet nemesítvényei külföldön is sikeresek, amit jelez az, hogy a kalászos gabonafajták közül az Mv Pálma Ukrajnában, az Mv Magvas, Mv Tamara és Mv Magdaléna búzafajta pedig Horvátországban részesült állami elismerésben. A kukoricanevelők által használt korszerű kiindulási anyagoknak és az élenjáró nemesítési módszereknek köszönhetően hibridjeik az elmúlt évben is jó eredménnyel szerepeltek a hazai és külföldi kísérletsorozatokban, melynek hatására összesen 10 martonvásári kukoricahibrid, - 9 külföldön, egy Magyarországon - kapott állami elismerést.

Az Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetben a „Szárzöldi növénytársulások szerveződésének és dinamikájának kutatása és modellezése” téma keretében folyó munka főleg a magyarországi zonális vegetációtípusok, a lomberdő és az erdősztyepp biotopok, szerkezetére és dinamikájára irányultak. A hazai erdőrezervátum hálózat kialakításával 2000-2001-re létrejöttek a hosszú távú erdőrezervátum kutatás feltételei. 2001-ben megkezdődtek az erdőrezervátumok aktuális állapotának dokumentálását és ennek archiválását célzó faállomány szerkezeti, botanikai, bryológiai és lichenológiai felmérések. Megtörtént 63 erdőrezervátum kutatási szempontú kategorizálása. Elkészült a 10 erdőrezervátumnak a természetvédelmi gyakorlat céljait szolgáló, hosszú távú fenntartási terve az Aggteleki, Bükk és a Hortobágyi Nemzeti Park területén.

A Magyar Dunakutató Állomás kutatásai kiterjedtek a Duna teljes magyarországi szakaszára, a folyót kísérő wetland-ekre (Szigetköz, DDNP Gemenci Területe), a Fertő-Hanság Nemzeti Park felszíni vizeire, és Duna-Ipoly Nemzeti Park patakjaira.

Az MTA Szegedi Biológiai Központ Biofizikai Intézetében a közelmúltban létrehoztak egy mikromanipulációs laboratóriumot. A laboratóriumban biológiai objektumok fizikai tulajdonságait vizsgáló mikromanipulációs kísérletek folynak. A kutatás jelenleg a fényel készített és fényel hajtott mikroszkopikus szerkezetekre irányul.

A biológiai mikromanipuláció általuk használt egyik alapműszere a lézercsipesz. E műszer azon alapul, hogy fénymikroszkópban fókuszált lézersugárral mikronnyi méretű testeket (pl. sejteket) meg lehet ragadni. A kiemelt kutatás abból a megfigyelésből indult, hogy lézercsipeszben (nagy numerikus apertúrájú fókuszált lézersugárban) megragadott mikroszkopikus testek gyakran forognak. A jelenség vizsgálata során felismertük, hogy a fénynek a megragadott testen való szóródása a hajtóerő, ennek létrejöttében a test alakja kulcsfontosságú. A jelenség dinamikája analóg a szél által forgatott propeller esetével.

A jelenség részletes tanulmányozása céljából eljárást dolgoztunk ki tetszőleges alakú mikroszkopikus testek előállítására. Az eljárás alapja fényindukált polimerizáció. E módszert alkalmazva mikroszkopikus rotorokat készítettünk, amelyek mind a lézercsipeszben elfoglalt stabil pozíció, mind a forgás hatásfoka szempontjából optimálisak. Azt is megoldottuk, hogy a rotorok forgásirányát változtatni lehessen.

A jelenségnek az érdekességen túl nyilvánvaló gyakorlati jelentősége van: a nanotechnológia, biotechnológia ma különös intenzitással kutatott-fejlesztett területein fontos alkalmazást nyerhet. A humán genom kutatások hihetetlen mennyiségű információt szolgáltatnak, és ezek feldolgozása (szinte valamennyi területen) csak új technológiákkal lehetséges. Például nagyon kis mennyiségű biológiai anyagon kell nagy számú biokémiai vizsgálatot gyorsan elvégezni. E problémák megoldása nagy kihívás, egyik nyilvánvaló út a nagyfokú miniaturizálás, ebben nyújt új lehetőséget az itt leírt eljárás.

Az *SZBK Biokémiai Intézetének* munkatársai két C5-metiltranszferáz (C5-MTáz) működését vizsgálták. A C5-MTázok olyan enzimek, melyek bizonyos DNS szekvenciákban egy-egy citozin bázist módosítanak. Szerepük van sok fontos biológiai folyamatban, így pl. gerincesek egyedfejlődésének szabályozásában és a karcinogenezisben is. A Biokémiai Intézet kutatói mesterséges DNS-szubsztrátok felhasználásával bebizonyították, hogy azok a C5-MTázok, melyek felismerőszekvenciájuk valamely pontján A-T, vagy T-A bázispárt elfogadnak, ugyakkor G-C vagy C-G bázispárt kizárnak, ezt a megkülönböztetést a DNS kisárki felszínén végzik. Ezzel a felismeréssel módosították a C5-MTázok szekvenciaspecifitására alkotott képet, mely eddig kizárólag nagyárki kölcsönhatásokkal számolt. A munka másik fontos eredménye, hogy először sikerült olyan C5-MTáz mutánsokat előállítani, melyek szekvenciaspecifitása megváltozott. A megváltozott specifitású enzimek fontosak lehetnek a szekvenciaspecifitás szerkezeti alapjainak megértéséhez, valamint új, kívánt tulajdonságokkal rendelkező mesterséges C5-MTázok előállításához.

Az *SZBK Genetikai Intézet* Lucerna genetikai csoportja a világon először térképezésen alapuló klónozással izolált egy olyan, a nitrogénkötés kezdeti lépésében kulcsfontosságú gént, amelynek bejuttatása szimbiotikus nitrogénkötésre képtelen mezőgazdasági haszonnövényekbe azt eredményezheti, hogy azok képesek lesznek megkötni a levegő nitrogénjét.

Az *SzBK Enzimológiai Intézetében* kimutatták, hogy a kalpain enzimek természetes fehérje-inhibitora, a kalpasztatin két fragmense (A és C) nem gátolja, hanem aktiválja az enzimet. Ez a meglepő felismerés új módokat vet fel a kalpainok *in vivo* szabályozásában, és megnyitja az utat sejt-permeábilis kalpain aktivátorok kifejlesztésének irányában. Ezen aktivátorok diagnosztikai és terápiás jelentőségűek lehetnek.

Az *SzBK Növénybiológiai Intézet* egyik kiemelt kutatási iránya a növényi sejtosztódás és a környezeti stressz-tolerancia molekuláris szintű szabályozásának feltárása. E témán belül 2001-ben új kutatási irányokat indítottak be: a lucerna mellett a rizs mint egyszikű modellnövény használatára, a szabályozott fehérje lebontás szerepének kutatására, a retinoblasztoma (Rb) szabályozó fehérje funkcionális jellemzésére, Rho-típusú GTP-ázok jelátviteli szerepének igazolására valamint, a szárazságtűrésben szerepet játszó gének azonosítására gabonafélékben (búza, rizs).

A *Növényvédelmi Kutatóintézetben* új enzim-jelzéses immuno-assay (ELISA) rendszert dolgoztak ki az acetoklór és a propanil herbicidek kimutatására. Szilárd fázisú extrakciót (SPE) és szilárd fázisú mikroextrakciót (SPME) is alkalmazó mintaelőkészítési és analitikai módszert dolgoztak ki növényvédő szerek maradékainak gázkromatográfiás-tömegspektrometriás kimutatására vízmintákból, és 275 felszíni- és nyers ivóvízminta feldolgozását és analitikai elemzését végezték el.

A *Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézetben* az NKFP kutatási programok keretében megkezdtek a *precíziós növénytermesztés* talajtani és agrokémiai feltételrendszerének kidolgozását, szabályozási alternatívák kialakítását a *diffúz foszfor terhelés* csökkentésére, új *földminősítési rendszer* kialakítását közreműködnek a *fenntartható fejlődés* technológiai piacorientált fejlesztésében, növényi növekedésserkentő és hatékony nitrogénkötő *mikrobiális inokulumok* kifejlesztésében, valamint komplex és hatékony *bioremediációs* technológiák kidolgozásában. Tovább folytatták részletes elemzéseiket *Magyarország talajainak* különböző környezeti hatásokkal szembeni *érzékenységének* meghatározására, kvalifikálására. A HungaroCAD munkatársaival együttműködve Internetes Tematikus Talajtani Adatszervert (ITTA) alakítottak ki. A KÖM szerveréről az ITTA december óta elérhető, és azon az AGROTOPO térképi alapú talajtani adatai interneten lehívhatók. *Környezetkímélő tápanyagutánpótlási szaktanácsadási rendszert* dolgoztak ki, tovább folytatták a rendszer

gyakorlati bevezetését, valamint a *precíziós növénytermesztés* feltételrendszeréhez történő illesztésre.

Szervezeti változások

Szervezeti változás a **Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézetnél** következett be: a Központi szövettenyésztő laboratórium közvetlenül az Idegi sejtbiológiai csoporthoz tartozik a jövőben.

Gazdálkodással kapcsolatos tapasztalatok

A kutatóintézetek a beszámolási időszakban szerzett pozitív, illetve negatív tapasztalataikat az éves beszámoló szöveges indoklásában megfogalmazták.

Pozitív tapasztalatok

- A pályázati lehetőségek számának növekedését az intézetek kedvező folyamatként értékelik. (Mezőgazdasági Kutatóintézet)
- Tovább erősödött az intézetek és az egyetemek kapcsolata (Növényvédelmi Kutatóintézet)
- A hatékonyabb működést szolgálja a rendelkezésre álló infrastruktúra bővítése, fejlesztése, melyhez szükséges források jelentős részét az Akadémia központi támogatása biztosítja (Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet, Növényvédelmi Kutatóintézet, Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet)
- A belföldi piacon továbbra is jelentős kereslet mutatkozott az Intézetben nemesített és honosított növényfajták vetőmagjai iránt. (Mezőgazdasági Kutatóintézet)
- A vállalkozói kör részére meghirdetett pályázati lehetőségeket eredményesen használták ki az intézeti érdekeltségű gazdasági társaságok is, és azokkal történő együttműködéssel az Intézet bővíteni tudta a saját bevételeit. (Mezőgazdasági Kutatóintézet)
- Intézeti érdekeltségű - gazdasági társaságok eredményességükkel, továbbá a fajtajutalék és a licencdíjak beszedésének érvényesítésével jelentősen közreműködnek az intézeti saját bevételek elérésében. (Mezőgazdasági Kutatóintézet)

- A kutatói bérrendezést a kutatóintézeti gazdálkodásban egy igen jelentős eredményként lehet kimutatni, azonban sajnálatos módon az intézeti értékelésnél - egy intézet kivételével - az ezzel összefüggő pozitív megítéléssel nem lehetett találkozni. (Mezőgazdasági Kutatóintézet)

Negatív tapasztalatok, hatások

- A pályázatoknál komoly problémát jelent, hogy az elszámolások többnyire utólagosak, és addig az intézetnek kell a szükséges forgóalapot biztosítania. Ha nem képződne a többéves pályázatokból maradvány, vagy arra ösztönöznék a szabályozások a témavezetőket, hogy ne legyen maradványuk az intézet az év második felétől fizetéképtelen lenne. Több éve jelzik az intézetek a forgóalap hiányából eredő problémát, de nem történt egyenlőre érdemi változás. (Balatoni Limnológiai Kutatóintézet)
- A nem tudományos munkakörökben foglalkoztatottaknál jelentős mértékű a személyi juttatások elmaradása a versenyszférában foglalkoztatottakhoz viszonyítva. (Mezőgazdasági Kutatóintézet)
- Fizetőképes kereslet hiányában az előző évekhez hasonlóan 2001-ben nem volt lehetőség kukorica és kalászos gabona vetőmagjainak számottevő exportálására. Egyre feszítettebb gondokat jelent, hogy az Intézet nem rendelkezik a vetőmag-szaporítások törzsanyagainak és a biológiailag magas szaporulat fokú vetőmagok előállításához, valamint a nemesített és honosított fajták fenntartásához szükséges földterülettel. (Mezőgazdasági Kutatóintézet)
- Ebben az évben sem sikerült a Növényvédelmi Kutatóintézetnek a Gyomnövénykutató Osztály újraindítása. Nehézséget okozott az Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetnek, hogy a fiatal kutatói pályázatok lejártával az arra érdemes munkatársakat nem tudják megtartani létszám, illetve személyi keret hiánya miatt. Gondot okoz az Intézetnek a gödi Magyar Dunakutató Állomás épületeinek ellenőrzése, vagyonszámbiztonsági problémák jelentkeztek az ELTE tanszékeinek többségi kiköltözése után.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

05. Élettudományi kutatóintézetek

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>	
Kiadás	4 783,5	4 281,2	4 281,2	7 024,7	6 055,4	126,6	141,4
ebből: személyi juttatás	1 717,7	1 808,9	1 808,9	2 442,6	2 128,8	123,9	117,7
központi beruházás	123,5	-	-	132,3	132,1	107,0	-
Bevétel	2 730,7	2 189,7	2 189,7	3 442,5	3 169,8	116,1	144,8
Támogatás	2 368,8	2 091,5	2 091,5	2 790,9	2 790,9	117,8	133,4
Létszám (fő)	1 207	1 212	1 212	1 289	1 231	102,0	101,6
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	791,3	791,3	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat- módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	4 281,2	2 189,7	2 091,5	1 808,9
Módosítások jogcímenként				
- kutatói bérrendezés	241,2	-	241,2	180,2
- fiatal kutatók összesen	85,6	-	85,6	58,7
- minimálbér felemelése miatti előir.	24,4	-	24,4	18,2
- nyugdíjas akadémikus	0,7	-	0,7	0,2
- létszámcsökkentés	0,3	-	0,3	0,2
- kulturális dolgozók 2001. szeptemberi bérrendezése	0,3	-	0,3	0,2
- egyösszegű kereset- kiegészítés	14,2	-	14,2	10,6
- felújítás	86,0	-	86,0	-
- előirányzat maradvány igénybevétel	791,3	791,3	-	104,9
- többletbevétel	1 230,7	1 230,7	-	235,5
- fejlesztési programokra pótelőirányzat	66,5	-	66,5	18,5
- Bolyai korhatárhoz kötött	7,5	-	7,5	5,4
- AKP	14,5	-	14,5	1,1
- programfinanszírozás	47,2	-	47,2	-
- kamatbevétel	0,8	0,8	-	-
- központi beruházási elő- irányzatok	132,3	21,3	111,0	-
Módosított előirányzat	7 024,7	4 233,8	2 790,9	2 442,6

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel*

	Eredeti	Módosított	Teljesítés
	előirányzat		
Személyi juttatások	1 808,9	2 442,6	2 128,8
Munkaadói járulék	633,9	812,0	709,7
Dologi kiadások	1 591,7	2 363,6	1 969,2
Működési célú pénzeszköz átadások	34,1	52,0	42,4
Intézményi beruházási kiadás	179,0	1 011,3	880,4
Központi beruházás	-	132,3	132,1
Felújítás	30,4	189,4	178,6
Felhalmozási célú pénzeszköz átadás	1,5	3,5	0,6
Kölcsönök	1,7	18,0	13,6
Kiadások összesen	4 281,2	7 024,7	6 055,4

Teljesítések**Bevételek megoszlása forrásonként**

	2001. évi tényadat megoszlása (%)
OTKA, OKTK	12,7
Akadémiai Kutatási Pályázatok	0,2
Nemzeti kutatási alap- programok	7,4
OMFB	6,4
Vállalkozástól	3,7
Külföldi forrás	14,6
Egyéb forrás	32,7
Előző évi tartalékok igény- bevétele	22,3
Bevételek összesen	100,0 (alvállalkozói teljesítések nélkül)

A költségvetési címbe tartozó bevételek legnagyobb része az ún. egyéb források körébe tartozott.

Ebbe a körbe a következő bevételi jogcímek kerültek besorolásra:

- feladatfinanszírozás keretében átvett bevételek;
- önkormányzatoktól átvett pénzek;
- bérleti díj bevétel;
- kamatbevétel;
- non-profit szervezetektől átvett pénzek stb.

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.	1 646,3	1 149	1 901,3	1 153
Részmunkaidőben fogl.	73,6	63	60,4	78
Nyugdíjasok	-	-	-	-
Állományba nem tartozók	89,0	-	167,1	-
Összesen	1 808,9	1 212	2 128,8	1 231

Létszám alakulása (ebből: kutató)

	2000. év		2001. év		Változás kutatói létszám (%)	Változás összes létszám (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	ebből: kutató		
Teljes munkaidőben fogl.	1 102	424	1 153	441	104,0	104,6
Részmunkaidőben fogl.	45	8	78	8	100,0	173,3
Nyugdíjasok	60	15	-	31	206,7	-
Állományba nem tartozók	-	-	-	-	-	-
Összesen	1 207	450	1 231	480	106,7	106,7

Felújítás

Felújításra az intézetek nettó értéken 143,6 millió Ft-ot fordítottak, amelyből

- 122,4 millió Ft (85,2 %) az ingatlanok,
- 20,9 millió Ft (14,6 %) a gépek felújítása,
- 0,3 millió Ft (0,2 %) ajarművek felújítása.

A felújításokra az Akadémia központi forrásból 105,8 millió Ft-ot biztosított költségvetési támogatásként.

Beruházás

Központi beruházásként az intézetek 111,0 millió Ft-ot fordíthattak beruházásra, amelyet 21,3 millió Ft-tal saját forrásból kiegészítettek.

Intézményi beruházásként 880,4 millió Ft-ot fordítottak ingatlanok, gépek, berendezések és felszerelések, járművek és immateriális javak beruházására.

Lakásépítés munkáltatói támogatására fordított kiadás összesen 13,6 millió Ft volt.

Előirányzat-maradvány

A költségvetési címhez tartozó kutatóintézeteknél a beszámolási időszakban 691,1 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett az alaptevékenységi feladatok teljesítésével összefüggésben visszaforgatás nélkül.

millió Ft

Az előirányzat-maradvány megoszlása

- kiadási megtakarítás:	959,2
- bevételi lemaradás:	- 268,1

A keletkezett előirányzat-maradványt növeli még:

- vállalkozási eredményből történő igénybevétel	0,4
- előző évi fel nem használt előirányzat-maradvány	-

Felhasználására javasolt előirányzat-maradvány 688,9

A vállalkozási tevékenység alakulása az előző évihez képest

	2000. év	2001. év	Változás
	ezer Ft		
Vállalkozási bevételek	47 362	28 219	59,6
Vállalkozási kiadások	36 055	22 634	62,8
Vállalkozási eredmény	11 307	5 585	49,4

A vállalkozási bevétel az összes bevétel: 0,5 %-a

A vállalkozási kiadás az összes kiadás: 0,4 %-a

Az eredmény a vállalkozási bevétel: 19,8 %-a

Az eredmény a vállalkozási kiadás: 24,7 %-a

A vállalkozási eredményből alaptevékenységre 428 E Ft-ot fordítottak.

6. cím Társadalomtudományi Kutatóintézetek

Szakmai tevékenység

Az 2001. január 1-jén létrehozott Társadalomkutató Központ keretében a népesedési kérdések és a népesedéspolitikai tanulmányozására 2001. őszén népességtudományi kutatócsoport alakult, amely megkezdte a századforduló Magyarországnak népesedését megjelenítő demográfiai atlasz munkálatait. Az atlasz lehetővé teszi a demográfiai jelenségek társadalmi-gazdasági és nemzetközi kontextusban történő bemutatását is. Megkezdődtek a *Tudománytár* kutatási programjának munkálatai, amely majd az Akadémia-történeti adatbázis bibliográfiai, kronológiai, személyi, intézményi-szervezeti adatait fogja tartalmazni. Megjelent a kutatóhelyek regisztere: *Magyarországi kutatóhelyek I-III.* MTA, Budapest, 2001.

A Központoz kapcsolódó jogtudományi, szociológiai, politikatudományi, világgazdasági intézetek a magyar társadalom előtt álló kihívások különböző aspektusait jelentős részben interdiszciplináris programok révén kutatták. E kutatásokhoz a Központ keretében történeti, művészettörténeti, régészeti és néprajzi kutatások kapcsolódtak.

A jogtudományi kutatások terén két kutatási témakör emelhető ki, a szociális jogok érvényesülésére vonatkozó és a közéleti korrupció kérdéseivel foglalkozó. Az előbbi arra a problémára világított rá, hogy a poszt-szocialista államok alkotmányai nem határozták meg egyértelműen, milyen mértékben tekintik a szociális jogokat érvényesíthetőnek, illetve milyen módon lehet-e jogokat érvényesíteni. Ebből adódóan egyedi ügyekben a bíróságok vonakodva ítélnék meg szociális juttatásokat közvetlenül az alkotmány alapján. A közéleti korrupcióval foglalkozó kutatás a zsaroló állam működésének anomáliáit, és azok következményeit vizsgálta, továbbá arra kereste a választ, hogy a kormányzati-szintű korrupció milyen hatással jár a poszt-szocialista államokban. Felhívta a figyelmet arra, hogy az egyéni előnyszerzésre irányuló korrupció társadalmi-gazdasági hatásai különböznek a vesztegetés következményeitől. A munkaszociológiai és gazdaságszociológiai vizsgálatokban új eredménynek számít a multinacionális cégek magyar fejlődési góciókban megjelenő változó mozgástereinek azonosítása. Területpolitikai kutatások elsősorban a centrum-periféria kapcsolatok újrafogalmazásában értek el eredményeket. Az árvízzel kapcsolatos társadalmi magatartások néhány éve kezdett kutatása a bizalmi és szolidaritási hálózatok aktivizálódásával kapcsolatosan hoztak érdekes eredményeket. Vizsgálatok folytak az energiapolitikai víziók, a nukleáris energia elfogadása és a környezeti- és technológiai elemek közös percepciójáról. Jelentős eredmények születtek a romakutatás terén mind az

egyenlőtlenség képződés, mind az identitás vonatkozásában. A kultúrakutatások bemutatták, hogy a hagyományos kultúrák közvetítő hálózatok mellett hogyan értékelődnek fel a modern média létéből következően megnyíló lehetőségek és milyen változást eredményez a hagyományos népművelő szerepek és a modern menedzsment technikák összeolvadása. A politikatudományi kutatásokban a magyar politikai élet és intézményrendszer folyamatos vizsgálatában a rendszerváltás nemzetközi összehasonlító elemzéséről a hangsúly lassanként átkerült az európai integrációs folyamatok kilátásainak vizsgálatára, tekintettel Magyarország csatlakozására. Az elmúlt évtized hazai társadalmának mélyreható elemzéséhez fontos hozzájárulás a *Gazdasági elit és társadalom a magyarországi újkapitalizmusban* c. kötet megszületése. Az EU-hoz való csatlakozáshoz a nemzetközi és uniós feltételek közgazdasági vonatkozásainak számbavétele és ajánlások megfogalmazása állt a világgazdasági kutatások középpontjában. Kiemelkedő eredmény a *Zöldebb lesz-e a világ* című kötet, amely az ökológiai viszonyok, a társadalmi és gazdasági fejlődés globális és magyarországi szerkezeti összefüggéseit a struktúraváltás, a fenntartható fejlődés, az intenzív világpiaci hatások feltételrendszerében elemzi.

A történeti kutatások eredményeként olyan jelentős munkák születtek, mint a millennium alkalmából Angliában megjelent *Szent István birodalma* című kötet, vagy az amerikai kiadásban közzé tett *Erdély történetének* első kötete. Nemzetközi jelentőségű a *Kelet-Európa története* című szintézis, valamint az egész Kárpát-medencét átfogó, *A középkori Magyarország atlasza és helységnévtára* című CD. CD változatban jelent meg a *Magyarország világi archontológiája és genealógiája a kései középkorból*. Emellett fontos új történeti forrásokat tettek közzé a magyar történelem különböző korszakaiból. A 2001-ben létrehozott Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet programjának középpontjában a kisebbségi önkormányzatiság kérdéseinek kutatása állt közép-európai és a magyarországi vonatkozásban. Az őstörténettől a magyar középkorig terjedő magyarországi régészeti kutatások között kiemelkedő volt az „Autópálya-ásatások”, valamint a „Danubius-program”. A néprajzi kutatásokban jelentős előrehaladás történt a nagyszabású vállalkozás, *A Magyar Néprajz című kézikönyv munkálataiban*. A magyar népszokások és hagyományok feltárásában, az identitáshoz kapcsolódó kérdések vizsgálatában, a rendszerváltás hatásainak felmérésében, az etnikai kölcsönhatások vizsgálatában figyelemre méltó eredmények születtek. A művészettörténeti kutatások eredményeként 2001-ben elkészült a magyar művészet 19-20. század anyagát bemutató kézikönyv, amely a szakirodalom legfrissebb eredményeit beépítő, új

nézőpontokat (művészeti földrajz, művészetszociológia, ikonológia, recepcióelmélet, mecenatúra-kutatások stb.) érvényesítő szintézis.

A Társadalomkutató Központon kívüli intézetek közül a Közgazdaságtudományi Kutatóközpontban a magyar gazdaság folyamatait vizsgáló és a gazdaságpolitika megalapozását célzó kutatások olyan fontos kérdések elemzésére terjedtek ki, mint a munkaerőpiacon bekövetkezett változások, a költségvetés, a fiskális és monetáris politika kérdései, a monetáris politika inflációs célkitűzési rendszerének, a vállalati környezet és hatékonyság összefüggései, a járadékos munkanélküliek álláskilátásai, a magyar háztartások jövedelmi-kiadási egyenlőtlenségei és mobilitási mutatói, a magyar mezőgazdaság európai-uniós versenyképessége, a magyar agrárkereskedelem kérdései. Az égető hazai agrárgondok enyhítése szempontjából lehet – szaktudományos jelentőségén túl – fontossága *Az agrárpolitika modelljei* c. műnek, illetve a foglalkoztatáspolitika aspektusából a hazai munkaerőpiac tényleges helyzetét egzaktan feltérképező *Munkaerőpiaci tükör* megjelent köteteinek. Az országos hálózatként működő Regionális Kutatások Központja a magyar gazdaság és társadalom működésének és fejlesztésének regionális vonatkozásait kutatva produkált hasznosítható eredményeket. Vizsgálták a magyar régiók és települések versenyképességét, az EU-csatlakozás következményeit a regionális politikára. A területi gazdaságpolitikát, illetve a városfejlődést érintő vizsgálatokat folytattak, és vizsgálataik kiterjedtek a térségi, területi struktúra alakulására.

A magyar társadalomban is jelentkező mentális problémák kezeléséhez járultak hozzá a pszichológiai kutatások. Kiemelkedő eredményt értek el az utánzásos tanulás természetének és korai formáinak megismerése terén csecsemőkorúak megfigyelése révén. Fontos eredmények születtek a szociálpszichológiai, döntéseméleti, kulturális pszichológiai és addiktológiai kutatások terén. A filozófia területén jelentős eredmény *A XXI. századi kommunikáció új útjai* c. kötet, amely a mobil kommunikációnak a köznapi életre, a tudomány mindennapjaira gyakorolt hatását elemzi invenciózusan.

A magyar kulturális értékek feltárásában, tudományos feldolgozásában, megőrzésében és ápolásában jelentős munkát végeztek az Akadémia irodalomtudományi, nyelvtudományi és zenetudományi intézetei. Az irodalomtudomány szakemberei többek között a klasszikus magyar irodalmi művek kritikai kiadásával, a magyar irodalomtudomány és –kritika történetének feldolgozásával, irodalomelméleti munkássággal járultak hozzá a magyar kulturális értékek tudományos felmutatásához. A feldolgozások közül kimagaslik a *Kafka*

Margit életét és munkásságát feldolgozó nagymonográfia Hasonlóan jelentős munkákat végeztek a középkori és újkori magyar zenei emlékek feltárása, a zenei élet bemutatása, a népzene és néptánc hagyományok feldolgozása terén a Zenetudományi Intézetben. A nyelvészek a nyelvi jelenségek kutatásán túl (a nyelvészeti technológiák, valamint a hangtani kutatások, vagy a neurolingvisztikai és pszicholingvisztikai kutatások) a magyar nyelvtan kialakításán és *A magyar irodalmi és köznyelv nagyszótárának* létrehozásán dolgoztak, továbbá nyelvhelyességi szolgáltatásokat nyújtottak szélesebb közönségnek.

Szervezeti változások

2001. évben 2 új társadalomtudományi kutatóintézettel bővült a cím:

- Társadalomkutató Központ,
- Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet.

A két új intézet megalapítása a vári társadalomtudományi intézetnél tervezett átalakítások első lépését jelentette.

A kutatóintézeten belüli átalakítások, szervezeti intézkedések a következők voltak:

- **Politikai Tudományok Intézete** átvette az Érték és Kultúra Műhely dolgozóit és ezek teljes kutatási feladatkörét a Szociológiai Kutatóintézettől.
- **Regionális Kutatások Központja** hálózati rendszerében 2001-től továbbra is intézeti szinten működik a Dunántúli Tudományos Intézet Pécs, az Alföldi Tudományos Intézet Kecskemét (irányítása alá tartozik a Kecskeméti és a Békéscsabai Osztály, valamint a szolnoki és a debreceni kutatócsoport). A budapesti osztály kettévált: az Országház u. 9. szám alatti Térségfejlesztési Osztályra és az Úri u. 49. sz. alatti Regionális Tudományos Osztályra, ugyanakkor a szervezeti keretein belül maradt a Miskolci Osztály. A nyugat-magyarországi Tudományos Intézetben belül működik a Győri Osztály és a 2000-ben alakult székesfehérvári csoport.

Gazdálkodással kapcsolatos tapasztalatok

A kutatóintézetek a beszámolási időszakban szerzett pozitív illetve negatív tapasztalataikat az éves beszámoló szöveges indokolásában megfogalmazták.

Pozitív tapasztalatok

- A pályázati rendszerben 2001. évben pozitívum volt az OTKA projektekre meghirdetett kiegészítő támogatás, valamint a műszerbeszerzésekre vonatkozó felhívás.(Filozófiai Kutatóintézet, Művészettörténeti Kutatóintézet, Régészeti Intézet).
- A pályázati lehetőségek számának növekedését az intézetek kedvező folyamatként értékelik.
(Nyelvtudományi Intézet, Politikai Tudományok Intézete, Zenetudományi Intézet, Régészeti Intézet).
- Továbbra is igen pozitív véleményt alkotnak az intézetek a fiatal kutatói pályázatról (Filozófiai Kutatóintézet, Történettudományi Intézet, Jogtudományi Intézet, Néprajzi Kutatóintézet, Nyelvtudományi Intézet).
- Az M7-es autópálya építésével kapcsolatosan a régészeti feltárásokhoz igen nagy összegű többletbevételre és munkára tett szert a Régészeti Intézet.

Negatív tapasztalatok

- Továbbra is gond, hogy a kutatói bérrendezés 2000. júniusi állapotnak megfelelő létszám összetételhez biztosítja a kutatói illetmény növekedés fedezetét, a kötelező előrelépéseket az intézetnek kell saját forrásból kigazdálkodniuk. Ezért inkább nem sorolják a tudományos ranglétrán előrébb a kutatókat (Történettudományi Intézet, Néprajzi Kutatóintézet).

Előirányzatok és teljesítések alakulása

6. Társadalomtudományi Kutatóintézetek

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3	4.	5.	6.	7.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>	
Kiadás	3 274,1	2 819,8	2 819,8	5 191,6	3 925,6	119,9	139,2
ebből: személyi juttatás	1 494,5	1 454,8	1 454,8	2 275,10	1 838,0	123,0	126,3
központi beruházás	138,8	-	-	66,3	66,3	47,8	-
Bevétel	1 343,9	1 095,1	1 095,1	2 041,7	1 727,4	128,5	157,7
Támogatás	2 029,9	1 724,7	1 724,7	2 608,6	2 608,6	128,5	151,2
Létszám (fő)	947	898	898	1066	970	102,4	108,0
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	541,3	541,3	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat- módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	2 819,8	1 095,1	1 724,7	1 454,8
Módosítások jogcímenként				
Kutatói bérrendezés	248,2	-	248,2	186,5
Intézeti tám. többletek	9,6	-	9,6	3,6
Fiatál kutatói pályázat	98,8	-	98,8	71,3
Fejlesztési program	153,0	-	153,0	61,9
Bolyai pályázat	28,3	-	28,3	20,5
Könyv és folyóirat tám.	19,0	-	19,0	3,0
Feladatfinanszírozás	0,3	-	0,3	0,1
Minimálbér	5,5	-	5,5	4,1
Határon túli magyarok	47,0	-	47,0	21,5
AKP	11,3	-	11,3	1,6
Létszámcsoökkentés	2,8	-	2,8	2,1
Egyesített Társ. tud. Könyvtár	3,7	-	3,7	-
Nyugdíjas akadémikusok	0,9	-	0,9	0,2
Kulturális dolgozók bérrendezése	1,5	-	1,5	1,1
Elvonás társ. tud. int.-től feladatcsoportosítás miatt	-14,9	-	- 14,9	-
Egyösszegű ker. kieg.	3,8	-	3,8	2,9
Központi beruházás	66,3	12,1	54,2	-
Stratégiai kutatások	106,9	-	106,9	37,8
Többlet bevétel	934,5	934,5	-	293,43
Felújítás	104,0	-	104,0	-
Működési előir. átcsopt.	-	-	-	-28,3
Előirányzat maradvány igénybevétel	541,3	541,3	-	137,0
Módosított előirányzat	5 191,6	2 583,0	2 608,6	2 275,10

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel*

	Eredeti	Módosított	Teljesítés
	előirányzat		
Személyi juttatások	1 454,8	2 275,10	1 838,0
Munkaadói járulék	498,2	724,4	596,32
Dologi kiadások	801,42	1 691,8	1 101,45
Egyéb működési célú támogatás	2,7	96,5	83,9
Kamatkiadás	-	-	0,3
Intézményi beruházás	61,1	184,2	140,4
Felújítás	1,5	116,2	84,3
Központi beruházás	-	66,3	66,3
Egyéb felhalmozási kiadás	0,1	27,3	5,0
Kölcsönök	-	9,8	9,7
Kiadások összesen	2 819,8	5 191,6	3 925,6

Teljesítések**Bevételek megoszlása forrásonként**

2001. évi tényadat megoszlása (%)

OTKA, OKTK	12,2
Akadémiai Kutatási Pályázatok	0,7
OMFB	1,2
Vállalkozástól	1,1
Külföldi forrás	7,2
Nemzeti Kutatási Alap- programok	4,9
Egyéb forrás	46,3
Programfinanszírozás	0,5
Előző évi tartalékok igény- bevétele	25,9
Bevételek összesen	100,0

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.	1 238,10	844	1 586,3	876
Részmunkaidőben fogl.	51,9	51	67,7	81
Állományba nem tartozók	164,8	3	184,0	13
Összesen	1 454,8	898	1 838,0	970

Létszám alakulása

	2000. év		2001. év		Változás kutatói létszám (%)	Változás összes létszám (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	ebből: kutató		
Teljes munkaidőben fogl.	840	569	876	602	104,3	106,0
Részmunkaidőben fogl.	51	15	81	22	158,8	146,7
Nyugdíjasok	56	11	-	-	-	-
Állományba nem tartozók	-	-	13	-	-	-
Összesen	947	595	970	624	102,4	104,9

Felújítás

Felújításra nettó értéken 67,8 millió Ft-ot fordítottak az intézetek, ebből

- 65,9 M Ft az ingatlanok,
- 1,8 M Ft a gépek, berendezések és felszerelések,
- 0,1 M Ft a járművek felújítása volt.

Beruházás

Központi beruházásra a társadalomtudományi kutatóintézetek 54,2 millió Ft-ot fordíthattak, mely összeget 12,1 millió Ft saját forrással egészítették ki.

Intézményi beruházásként 114,3 millió Ft-ot számoltak el az intézetek, mely összegből

	millió Ft
- immateriális javak vásárlására	15,6
- ingatlanok vásárlására	6,0
- gépek, berendezések vásárlására	84,3
- járművek vásárlására	8,4 fordítottak.

Előirányzat-maradvány alakulása

	2000. év	2001. év	Változás
		(E Ft)	(%)
- könyv és zenemű kiadás	34 522	25 312	73,3
- külügyi kapcsolatok	317	518	163,4
- szakmai tevék. kieg.	-	-5 594	-
- kutatást kiegészítő feladatok	25 472	-5 053	-
- társadalomtud. kutatások	480 772	936 437	194,8
Összesen	541 083	951 620	175,9

Vállalkozási tevékenység

Vállalkozási tevékenységet az intézetek nem folytattak.

7. cím Területi Akadémiai Központok

Területi akadémiai központok gazdálkodásának jellemzői

A területi akadémiai bizottságok fő feladata, hogy lehetőséget biztosítsanak a tudomány eredményeinek az adott régiókban mind szélesebb körben való megismertetéséhez. A területi központok tevékenysége a területi bizottságok feladataihoz kapcsolódó üzemeltetési feladatokra és a vendégházi szolgáltatásokra terjed ki.

A területi bizottságok 2001. évi szakmai munkájának bemutatása

1. Szakmai tevékenység:

Az Akadémiai Bizottságok tudományos munkáját a régiót képviselő szak- és munkabizottságok segítették. Havonta egy alkalommal üléseznek és megvitatják az aktuális tudományos kérdéseket. Esetenként kihelyezett megyei ülést tartanak, ahol az elnökségi tagok találkoznak a helybeli testület képviselőivel és konzultációkat folytatnak az integrációs tapasztalataikról, a jövő terveiről.

Az infrastruktúra fejlődésével bővült a kapcsolattartás és az információáramlás köre is. Az Internet adta lehetőséggel egyre többen élnek.

Ebben az évben is kiemelt jelentőséget kaptak a határon túli magyarokkal való kapcsolattartással járó feladatok. Ennek megismerése érdekében közösen szerveztek nemzetközi tudományos konferenciákat.

A Magyar Tudomány Napja alkalmából rendezett ünnepségeken különféle díjakat adtak át a kiírt pályázatok nyerteseinek. Az ünnepségeken, konferenciákon elhangzott díjnyertes előadások teljes szövegét kiadványban jelentetik meg.

A gazdálkodási környezet alakulása:

Az akadémiai központok folyamatos, zavartalan működésüket a 2001. évre jóváhagyott költségvetési támogatásból, a saját bevételből, valamint a működésre átvett pénzeszközök segítségével biztosították.

A gazdasági nehézségek, a változásokkal járó bizonytalanság, a változó törvények, és egyéb jogszabályok nagy száma, a növekvő adminisztrációs terhek továbbra is nyomásztóan hatnak a gazdálkodó szervezetekre.

A likviditás fenntartása a kiadások prioritásának állandó felülvizsgálatát igényli.

A területi központok 2001. évi gazdálkodásához 82,8 millió Ft működési célú, 45,1 millió Ft felhalmozási célú költségvetési támogatás, valamint 86,4 millió Ft saját bevétel állt rendelkezésre, melyből 8,7 millió Ft az előző évi előirányzat-maradványnak az igénybevételéből adódott.

A területi központok 2001. évben a szakmai feladataik teljesítéséhez 204,6 millió Ft kiadást teljesítettek.

Az év végén az áthúzódó kiadások teljesítésére 9,7 millió Ft maradvány keletkezett.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

07. Területi Akadémiai Központok

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>		
Kiadás	165,2	162,5	162,5	220,1	204,6	123,8	125,9
ebből: személyi juttatás	52,1	54,5	54,5	71,3	66,7	128,0	122,4
központi beruházás	22,2	-	-	13,4	13,4	60,4	-
Bevétel	46,4	49,6	49,6	83,5	77,7	167,4	156,6
Támogatás	123,7	112,9	112,9	127,9	127,9	103,4	113,3
Létszám (fő)	59,0	59,0	59,0	59,0	59,0	100,0	100,0
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	8,7	8,7	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat- módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	162,5	49,6	112,9	54,5
Módosítások jogcímenként				
- 2000. évi kereset- kiegészítés	1,9	1,9	-	1,4
- 2001. évi egyösszegű kere- setkiegészítés	0,7	-	0,7	0,5
- minimálbér	2,1	-	2,1	1,5
- felújítás	2,1	-	2,1	-
- beruházás	11,7	-	11,7	-
- zárolás (SZAK)	-2,1	-	-2,1	-
- SZJA 1 %	2,2	2,2		2,0
- nyugdíjas akadémikusok támogatása	0,5	-	0,5	-
- előirányzat-maradvány igénybevétele	8,7	8,7	-	2,2
- többletbevétel	29,8	29,8	-	9,2
Módosított előirányzat	220,1	92,2	127,9	71,3

Kiadási előirányzatok

millió Ft-ban, egy tizedessel

	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	54,5	71,3	66,7
Munkaadói járulék	20,3	23,8	22,7
Dologi kiadások	56,3	72,9	66,5
Működési célú pénzeszköz átadások	0,4	0,4	0,3
Intézményi beruházási kiadás	0,5	2,7	2,2
Központi beruházás	-	13,4	13,4
Felújítás	30,5	35,6	32,8
Felhalmozási célú pénzeszköz átadás	-	-	-
Kiadások összesen	162,5	220,1	204,6

Teljesítések

Bevételek megoszlása forrásonként

2001. évi tényadat megoszlása (%)

OTKA, OKTK		
Akadémiai Kutatási Pályázatok		
OMFB		
Vállalkozástól		
Külföldi forrás		
Egyéb forrás	69,0	88,8
Előző évi maradvány igénybevétele	8,7	11,2
Bevételek összesen	77,7	100,0

Személyi juttatások

		Tervezett		Tényleges	
		személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.		47,2	54	54,5	52
Részmunkaidőben fogl.		2,4	5	4,0	7
Nyugdíjasok		-	-	-	-
Állományba tartozók	nem	4,9	-	8,2	-
Összesen		54,5	59	66,7	59

Létszám alakulása (ebből: kutató)

	2000. év		2001. év		Változás (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	ebből: kutató	
Teljes munkaidőben fogl.	53	-	52	-	98,1
Részmunkaidőben fogl.	3	-	7	-	233,3
Nyugdíjasok	3	-	-	-	-
Összesen	59	-	59	-	100,0

Felújítás

= akadémiai támogatásból	30,3 M Ft
= saját forrásból	2,5 M Ft

Beruházás

= akadémiai támogatásból	11,7 M Ft
= saját forrásból	1,7 M Ft

Előirányzat-maradvány alakulása

	2000. év	2001. év	Változás
	(E Ft)		(%)
Kutatást, kísérleti fejlesztést kiegészítő tevékenység	8 719	9 520	109,2
Összesen	8 719	9 520	109,2

A 2001. évi előirányzat-maradvány kiadási megtakarításból keletkezett és kötelezettségvállalással terhelt.

Vállalkozási tevékenység

A címhez tartozó intézmények vállalkozási tevékenységet nem végeztek.

8. cím Kutatást kiszolgáló szervek

Az Akadémia kutatási tevékenységét elősegítő feladatok rendkívül összetettek így-hasonlóan a korábbi időszakokhoz - az ebbe a körbe tartozó feladatokat az azokat ellátó intézmények szerinti csoportosításban mutatjuk be.

Kutatás - szervezési feladatok

Kutatásszervezés - szolgáltatás

- részvétel a közgyűlési beszámolók és a tájékoztatók elkészítésében;
- aktív közreműködés a Magyar Tudomány Napja és az MTA 175. éve című rendezvénysorozat előkészítésében és a központi rendezvények megszervezésében.

Köztestületi feladatok

- megszervezték a közgyűlési és elnökségi doktor képviselők megválasztását;
- a köztestületi adatbázis részanyagait rendszeresen megküldték a tudományos osztályoknak és a területi bizottságoknak;
- folyamatosan gondozzák a köztestület tagjai internetes megjelenítését, mely az MTA és a KSZI honlapján megtalálható;
- az adatbázis karbantartásával előkészítették az új köztestületi kézikönyv megjelentetését;
- elemzéseket készítettek és adatokat szolgáltatottak a köztestülettel kapcsolatban;
- az MTA kutatói Ki Kicsoda adatbázist a KSZI honlapján megjelentették.

Információgyűjtés és feldolgozás

- folytatódott a hazai és nemzetközi tudománypolitikai és kutatásszervezési információk gyűjtése;
- folytatódott az alapítványi regiszter karbantartása;
- felmérést készítettek hazai tudományos intézményekről, az MTA elnöke által tervezett kutatóhelyek katasztere című könyv elkészítéséhez;
- részvétel K + F statisztikai összeállítások készítésében

Kutatási témák

- Kutatás és jogi szabályozás (résztanulmány);
- Tudásintenzív üzleti szolgáltatások Magyarországon (tanulmány);

- K + F a '90-es évtizedben (tanulmány);
- Nők a tudományban (tanulmány);
- Kutatás - Fejlesztés Közép és Kelet Európában (tanulmány Unesco kiadványban);
- A Nemzeti Stratégiai Programok szakmai és pénzügyi koordinálására létrehozott Programiroda a 2001. évben létrehozott új Társadalomkutató Központoz került.

Üzemeltetés, beruházás és központi vagyonkezelési feladatok

Ebbe a körbe az akadémiai intézményhálózat két szervezete tartozik:

- **Akadémiai Létesítmények Fenntartása és Üzemeltetése**, melynek feladata több akadémiai ingatlan üzemeltetése, kezelése, beruházási és felújítási tevékenység végzése.

Csillebérci telephellyel kapcsolatos vagyonkezelési feladatok

A Csillebérci telephely üzemeltetésével kapcsolatos feladatokat a KFKI - Telephelykezelő intézet látja el.

A kezelő szervezet alapvető feladatai:

= vagyonkezelési tevékenység:

- a kezelésében lévő, a Magyar Tudományos Akadémiára bízott csillebérci ingatlanvagyon nyilvántartása,
- részvétel a Magyar Tudományos Akadémia csillebérci telephelyen működő kutatóintézetei üzemeltetési, fenntartási feladatai ellátásában,
- portfólió kezelés,
- kezelésében lévő sport, szociális és egyéb ingatlanok üzemeltetése,

= az MTA Csillebérci telephelyen működő kutató intézetek közös szakkönyvtárának működtetése.

Nemzetközi kapcsolatok szervezése, bonyolítása

Az Akadémia nemzetközi kapcsolataival összefüggő feladatok lebonyolítása a Nemzetközi Együttműködési Iroda (NEI) feladatai közé tartozik, melyek 2001. évben a következők voltak:

- Az Akadémia tudományos csere-egyezményeinek keretében történő utazások lebonyolítása, vagyis a kiutazók menetjegyének biztosítása, a fogadó partnerrel való egyeztetés. A beutazók számára a szállás, napidíj, belföldi közlekedés, stb. biztosítása, kapcsolattartás a küldő és fogadó féllel.

Projekt megállapodások alapján megvalósuló utak esetében ugyancsak a NEI intézi a ki- és beutazásokat, a szállás biztosítását, a konferenciákkal kapcsolatos gazdasági ügyeket. Ezen kívül lebonyolítja a központi költségvetés terhére megvalósuló akadémiai utazásokat.

- Az Akadémia nemzetközi tevékenységével összefüggő határozatok, döntések végrehajtása, két - és többoldalú tudományos együttműködési megállapodások előkészítése, keretek felosztása, nemzetközi tudományos szervezetek (NGO) tagdíj viselése, hazai tudományos rendezvények támogatása.

Gépkocsi Szolgálat

A Szolgálat az akadémikusok és a Titkárság hivatalos, közéleti és egyéb célú utazásait biztosítja.

A Szolgálat 2001. évben közel 7 %-kal több kilométert teljesített, mint az előző időszakban. A gépkocsi állomány a fuvarfeladatok teljesítésére megfelelő volt.

A kutatást kiegészítő tevékenység keretében végzett feladatok teljesítése érdekében 1.938,0 millió Ft kiadás merült fel, melyhez 672,3 millió Ft működési célú, 151,0 millió Ft felhalmozási célú támogatás és 1.245,4 millió Ft saját bevétel kapcsolódott, melyből 180,6 millió Ft az előző évi maradvány-igénybevétele volt. A 2001. évi gazdálkodásból 129,8 millió Ft maradvány keletkezett és 0,9 millió Ft vállalkozási eredmény, mely a 2002. évre áthúzódó kötelezettségek finanszírozásához szükséges.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

08. Kutatást kiszolgáló szervek

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>		
Kiadás	1 398,6	1 303,7	1 303,7	2 131,7	1 938,0	138,6	148,7
ebből: személyi juttatás	299,4	323,1	323,1	359,7	326,5	109,1	101,1
központi beruházás	63,9	-	-	50,2	50,2	78,6	-
Bevétel	477,0	582,5	582,5	1 125,3	1 064,8	223,2	182,8
Támogatás	874,0	721,2	721,2	823,3	823,3	94,2	114,2
Létszám (fő)	186,0	182,0	182,0	184,0	166,0	89,2	91,2
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	183,1	183,1	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	1 303,7	582,5	721,2	323,1
Módosítások jogcímenként				
Átlagkereset növekedés	17,0	6,0	11,0	12,7
Többletbevétel	518,0	518,0	-	28,5
Könyv- és folyóirat	1,4	-	1,4	0,5
Felújítás	32,1	-	32,1	-
Központi beruházás	50,2	1,7	48,5	-
Elvonás	-1,7	-	-1,7	-
Várgondnokság átalakulása miatti zárolás	-33,5	-	-33,5	-
Láng István alkalmazása	0,5	-	0,5	0,2
Működési előir. közötti átcsoportosítás	-	-	-	-19,1
Osztalék bevétel	0,8	0,8	-	-
Székház berendezések	17,4	16,3	1,1	-
Működési többlettámogatás	42,7	-	42,7	11,9
Előirányzat-maradvány igénybevétel	183,1	183,1	-	1,9
Módosított előirányzat	2 131,7	1 308,4	823,3	359,7

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel*

	Eredeti előirányzat	Módosított	Teljesítés
Személyi juttatások	323,1	359,7	326,5
Munkaadói járulék	109,1	108,2	98,3
Dologi kiadások	753,0	956,6	822,9
Működési célú pénzeszköz átadások	12,0	181,9	181,4
Intézményi beruházási kiadás	6,5	23,4	14,8
Központi beruházás	-	50,2	50,2
Felújítás	100,0	141,7	133,9
Felhalmozási célú pénzeszköz átadás	-	310,0	310,0
Kiadások összesen	1 303,7	2 131,7	1 938,0

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.	215,1	170	228,6	154
Részmunkaidőben fogl.	15,9	12	21,4	12
Nyugdíjasok	-	-	-	-
Állományba nem tartozók	92,1	-	76,5	-
Összesen	323,1	182	326,5	166

Létszám alakulása

	2000. év		2001. év		Változás összes létszám (%)	Változás kutatói létszám (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	ebből: kutató		
Teljes munkaidőben fogl.	172	9	154	9	89,5	100,0
Részmunkaidőben fogl.	3	-	12	1	400,0	-
Nyugdíjasok	11	1	-	-	-	-
Összesen	186	10	166	10	89,2	100,0

Felújítás

Felújításra az intézetek nettó értéken 107,2 millió Ft-ot fordítottak:

- 106,2 millió Ft az ingatlanok felújítása;
- 1,0 millió Ft a gépek, berendezések felújítása.

Beruházás

Központi beruházásként 48,5 millió Ft-ot kaptak az Akadémiától, melyet 1,7 millió Ft-tal egészítettek ki saját forrásból.

Előirányzat-maradvány alakulása

	2000. év	2001. év	Változás
	ezer Ft		(%)
Ingatlankezelés	32 753	90 738	277,0
Nemzetközi kapcsolatok	59	6 473	10 971,2
Kisegítő szolgáltatás	36	1 015	2 819,4
Kutatást kiegészítő tevékenység	25 837	34 753	134,5
Könyvtári tevékenység	-11 612	-3 275	28,2
Összesen	47 073	129 704	275,5

A maradványok kötelezettség vállalással terheltek, 2002. évben felhasználásra kerülnek.

Vállalkozási tevékenység

A címen belül kizárólag az Akadémiai Létesítmények Fenntartása és Üzemeltetésénél fordul elő vállalkozási feladat. Ezen belül 851 E Ft összegű osztalékbevétele keletkezett.

9. cím Támogatott Kutatóhelyek Irodája

Az AKT eredeti döntése szerint a 2001. év a kutatócsoport hálózat működésében a támogatási ciklus az utolsó évet jelentette volna, ami az AKT újabb döntése értelmében ez a pályázati ciklus is egy évvel – 2002. december 31-ig – meghosszabbodott.

A kutatóhálózat 2001. évi kiegyensúlyozott működéséhez nagyban hozzájárult a Hálózati Tanács rendszeres működése, az általuk kialakított vélemények, állásfoglalások és döntések meghozatala és azok érvényesítése.

A kutatóhálózat működésének alakulása az év folyamán

A korábbi években kialakult tendencia ebben az évben is folytatódott, abban a tekintetben, hogy a kutatócsoporti támogatás több mint kétharmadát a berráfordítások képezik. Emiatt is volt igen nagy jelentősége a KJT kutatókra-oktatókra vonatkozó módosításának, mely a garantált illetmény bevezetését jelentette.

A kutatói garantált illetmény eredményeként 34 %-os átlagos illetménynövelés vált lehetővé. Pozitív hatása, hogy megszűnt az oktatásban illetve a kutatásban foglalkoztatottak illetménykülönbségéből adódó feszültség, továbbá a pályakezdő kutatók kereseti feltételei igen érezhetően javultak, s eredményeként a korábbi fluktuáció jelentősen mérséklődött.

A bérfejlesztéshez kapott költségvetési támogatásból a nem kutatói besorolásban lévők részére biztosítani lehetett a minimálbér fedezetét és átlagosan 11 %-os illetménynövelés volt megvalósítható. Ebben a körben végrehajtott illetménynövelés ellenére még mindig eléggé alacsony a bérszínvonal és emiatt gondok jelentkeznek a jól képzett kutatási segéderők és adminisztratív területen dolgozó munkatársak megtartásában, vagy alkalmazásukban.

A illetménynövelés mellett, a működés feltételeinek javulását jelentette az is, hogy a kutatócsoportok az előző évihez képest nagyobb mértékben részesedtek az Akadémia különböző, központi (gép-műszer beruházás, fiatal kutatói álláshelyek, nemzetközi kapcsolatok támogatása, stb.) forrásaiból.

A beszámolás évében is következetesen érvényesítésre került az az előírás, hogy a kutatócsoport vezetését a kutatócsoport vezető a 70. életévének betöltéséig láthatja el. Így 6 kutatócsoport vezetésében következett be változás az év folyamán és a Hálózati Tanács javaslata alapján az MTA főtitkára új kutatócsoport vezetőknek adott megbízást a meghosszabbodott ciklusidő végéig.

A kutatóhálózat működésének folyamatossága és a ciklus váltás zökkenőmentes lebonyolítása érdekében előkészítésre került az új pályázati felhívás, és az ebből adódó feladatok ütemezése. Ennek keretében az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa október 29-i ülésén jóváhagyta a pályázati felhívás szövegét, mely az Akadémiai Értesítőben, több közlőnyben és a Magyar Tudományban került közzétételre. Ezen felül a pályázati felhívás szövege, a pályázati űrlapok és mellékletei, valamint a kitöltési útmutató letölthető formában felkerült az MTA Internetes honlapjára.

A kutatóhálózat tevékenységének alakulása

A ciklusidő meghosszabbodása pozitívan hatott a kutatómunka egészére. Teljesebbé tette a ciklus elején megkezdett kutatási tevékenységet és lehetőséget nyújtott a kutatómunka eredményességének növelésére. Ezt mutatja az is, hogy több kutatócsoport eredményesen szerepelt az Európai Unió által meghirdetett keretprogram pályázaton és nyert el jelentős összegű kutatási támogatást.

A kutatóhálózat keretében működő csoportok túlnyomó része eredményesen szerepelt a hazai (OTKA, OM, stb.) kutatási pályázatokon, megteremtve ezzel az általuk művelt kutatási téma finanszírozási feltételeit, és nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a TKI saját bevétele ezzel az előző évhez képest csaknem megkétszereződött.

A kutatóhálózat tevékenységének áttekintése során külön és kiemelten kell szólni a Nemzeti Kutatási Fejlesztési Programok keretében elnyert pénzügyi támogatásokról. E pályázatokon a kutatóhálózat 16 kutatócsoportja szerepelt igen eredményesen. Az eredményesen pályázó kutatócsoportok közül 14 kutatócsoport konzorciumi tagként végez kutatásokat az adott programokban, míg 2 csoport projekt koordinátorként vesz részt a jóváhagyott kutatási program eredményes kidolgozásában.

E csoportok által elnyert 3 évre szóló kutatási támogatás összege megközelíti a 400 millió Ft-ot. Érdemes arról is említést tenni, hogy a Medichem konzorciumban résztvevő 8 kutatócsoport, a konzorciumon belül 159 millió Ft elnyert központi

támogatást és 250 millió Ft-ot meghaladó saját forrást fordíthat 3 év alatt az általa vállalt téma művelésére.

A korábbi évekhez hasonlóan továbbra is jellemző maradt, hogy a kutatócsoportok kutatói a kutatás mellett, igen aktív szerepet vállalnak az egyetemi oktatásban, a doktori programokban és nem utolsósorban a különböző hazai és nemzetközi tudományos bizottságokban, szervezetekben.

A támogatott kutatóhelyek 2001. évi tevékenységéről összefoglalóan megállapítható, hogy a kutatómunkára pozitív hatással volt a ciklusidő meghosszabbítása. A működés feltételeiben bekövetkezett javulás kedvezőbb helyzetet mutat az előző évihez képest. A folyamatosság, a rugalmas alkalmazkodás a változó feltételekhez, meghatározó tényezőként jelentkezett a beszámolás évében is. A működés kiegyensúlyozottságában most is nagy szerepe volt a körültekintő gazdálkodásnak, a jogszabályok következetes és szigorú betartásának.

Az Iroda előzőekben felvázolt tevékenységéhez 1.251,2 millió Ft működési célú, 62,8 millió Ft felhalmozási célú támogatás, valamint 348,5 millió Ft saját bevétel állt rendelkezésre, melyből 108,8 millió Ft a korábbi időszakban képződött tartalékok igénybevételeiből adódott.

A feladatok teljesítése érdekében 1.512,1 millió Ft kiadás merült fel. A 2001. évi gazdálkodásból 150,4 millió Ft maradvány keletkezett.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

09. Támogatott Kutatóhelyek Irodája

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>		
Kiadás	1 206,9	1 055,5	1 055,5	1 673,4	1 512,1	125,3	143,3
ebből: személyi juttatás	701,0	672,5	672,5	933,6	917,3	130,9	136,4
központi beruházás	72,1	-	-	72,4	72,1	100,0	-
Bevétel	180,3	88,4	88,4	250,5	239,7	132,9	271,2
Támogatás	1 050,0	967,1	967,1	1 314,0	1 314,0	125,1	135,9
Létszám (fő)	517,0	474,0	474,0	523,0	516,0	99,8	108,9
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	108,9	108,8	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat- módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	1 055,5	88,4	967,1	672,5
Módosítások jogcímenként				
Fiatal kutatói pályázat	65,4	-	65,4	47,3
Átlagkereset növekedés	194,1	-	194,1	145,9
Bolyai korhatárhoz kötött	3,4	-	3,4	2,5
Többletbevétel	142,0	142,0	-	54,7
Idős akadémikus támogatás	2,0	-	2,0	0,3
Működési előir. átcsoport.	-	-	-	-16,5
Központi beruházás	72,4	14,6	57,8	-
Programfinanszírozás	28,5	5,5	23,0	17,7
Felújítás	0,2	-	0,2	-
Akadémiai Kutatási Pályázat	1,0	-	1,0	0,2
Előirányzat-maradvány igénybevétele	108,9	108,9	-	9,0
Módosított előirányzat	1 673,4	359,4	1 314,0	933,6

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel*

	Eredeti	Módosított	Teljesítés
	előirányzat		
Személyi juttatások	672,5	933,6	917,3
Munkaadói járulék	242,4	328,6	315,7
Dologi kiadások	118,6	263,8	164,9
Működési célú pénzeszköz átadások	3,1	5,1	5,1
Intézményi beruházási kiadás	18,9	69,6	37,0
Központi beruházás	-	72,4	72,1
Felújítás	-	0,3	-
Felhalmozási célú pénzeszköz átadás	-	-	-
Kiadások összesen	1 055,5	1 673,4	1 512,1

Teljesítések**Bevételek megoszlása forrásonként**

2001. évi tényadat megoszlása (%)	
OTKA, OKTK	14,2
Akadémiai Kutatási Pályázatok	1,4
OMFB	0,5
Vállalkozástól	-
Külföldi forrás	4,7
Nemzeti Kutatási Alapprogramok	19,2
Egyéb forrás	24,6
Feladatfinanszírozás keretében átvett pénzeszköz	1,7
Előző évi tartalékok igénybevétele	33,7
Bevételek összesen	100,0

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.	599,0	414	761,9	430
Részmunkaidőben fogl.	16,5	60	57,5	86
Nyugdíjasok	-	-	-	-
Állományba nem tartozók	57,0	-	97,9	-
Összesen	672,5	474	917,3	516

Létszám alakulása

	2000. év		2001. év		Változás kutatói létszám összesen (%)	Változás összes létszám (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	ebből: kutató		
Teljes munkaidőben fogl.	418	281	415	285	99,3	101,4
Részmunkaidőben fogl.	86	31	101	47	117,4	151,6
Nyugdíjasok	13	13	-	-	-	-
Összesen	517	325	516	332	99,8	102,2

Felújítás

Felújításra akadémiai támogatásból nettó értéken 0,2 millió Ft-ot kapott gép felújításra, amit ténylegesen nem használtak fel, hanem kötelezettségvállalással terhelt maradványként mutatkozik.

Beruházás

Központi beruházásként akadémiai támogatásból 57,8 millió Ft-ot kaptak, melyet 14,6 millió Ft saját forrással egészítettek ki.

Intézményi beruházásként gép, berendezés beszerzésére 37 millió Ft-ot fordítottak.

Előirányzat-maradvány alakulása

	2000. év	2001. év	Változás (%)
	ezer Ft		
Természettudományi kutatások	63 769	3 049	4,8
Orvostudományi kutatások	14 623	41 627	284,7
Agrártudományi kutatások	3 375	13 643	404,2
Műszaki tudományi kutatások	10 228	21 167	206,9
Társadalomtudományi kutatások	16 875	59 785	354,3
Kutatást kiegészítő tevékenység	-	11 217	-
Összesen	108 870	150 488	138,2

A maradványok kötelezettség vállalással terhelték, 2002. évben felhasználásra kerülnek.

Vállalkozási tevékenység

Az Iroda 2001. évben vállalkozási tevékenységet nem folytatott.

10. cím Jóléti intézmények

A jóléti intézmények feladatköre a következő:

- Gyermekintézmény

Az Akadémiai Óvoda és Bölcsőde az akadémiai intézmények dolgozói gyermekeinek - 18 hónapos kortól egészen 6 éves korig - ellátását, neveltetését, iskolára való felkészítését biztosítja.

- Üdülés

A Tudós, a Hivatali Üdülők és Alkotóház, az akadémikusok és hozzátartozóik, valamint az intézetek és a Titkárság munkatársainak üdülését, pihenését biztosítják.

A gazdálkodási környezet alakulásai:

- az Óvoda az elmúlt év során is igyekezett megfelelni nemcsak a szülők, hanem az Akadémia elvárásainak is. 2001. évben is teljesítették szakmai feladataikat. Sokrétű, színes előadásokat szerveztek a gyermekek számára. Zenei előadásokat, irodalmi találkozót, a Bábszínház művészeivel bábelőadásokat, kreatív készségfejlesztő programokat szerveztek, valamint festőművész közreműködésével a gyermekek szín és formavilágának esztétikus fejlesztésére is gondot fordítottak.
- az üdülőkben 2001. évben szervezeti változás nem történt. Gazdálkodási tevékenységüket a jóváhagyott terv szerint folytatták.

Pozitív tényezőként értékelhető, hogy az ingatlanokon jelentős felújítási munkákat tudtak megvalósítani. Kisértékű tárgyi eszközök vásárlásával, berendezési tárgyak cseréjével szebbé, korszerűbbé tették a környezetüket. Ehhez nagy segítséget nyújtott az üdülők számára üzemeltetésére fordított rendkívüli akadémiai támogatás.

A jóléti intézmények 2001. évi gazdálkodásához 139,0 millió Ft működési célú, 60,4 millió Ft felhalmozási célú költségvetési támogatás, valamint 175,7 millió Ft saját bevétel állt rendelkezésre, melyből 5,3 millió Ft az előző évi tartalékok igénybevételeből adódott.

A gazdálkodás során a teljesített kiadások volumene 369,2 millió Ft volt. Az év végén az áthúzódó feladatok miatt 5,9 millió Ft maradvány keletkezett.

Előirányzatok és teljesítések alakulása

10. Jóléti Intézmények

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>		
Kiadás	309,0	324,8	324,8	406,9	369,2	119,5	113,7
ebből: személyi juttatás	94,2	106,9	106,9	115,5	105,5	112,0	98,7
központi beruházás	8,5	-	-	6,0	6,0	70,6	-
Bevétel	149,8	162,4	162,4	202,2	170,4	113,7	104,9
Támogatás	160,1	162,4	162,4	199,4	199,4	124,5	122,8
Létszám (fő)	118,0	125,0	125,0	125,0	116,0	98,3	92,8
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	5,3	5,3	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	324,8	162,4	162,4	106,9
Módosítások jogcímenként				
- 2000. évi keresetkiegészítés	3,5	3,5		2,6
- 2001. évi egyösszegű keresetkiegészítés	1,0	-	1,0	0,7
- minimálbér	4,1	-	4,1	3,1
- Kjt. Szakmai szorzó változása	0,8	-	0,8	0,6
- felújítás	10,3	-	10,3	-
- beruházás	6,0	1,4	4,6	-
- létszámcsökkenés	0,3	-	0,3	0,2
- rendkívüli támogatás	15,9	-	15,9	-
- előirányzat-maradvány igénybevétele	5,3	5,3	-	1,4
- többletbevétel	34,9	34,9	-	-
Módosított előirányzat	406,9	207,5	199,4	115,5

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel*

	Eredeti	Módosított	Teljesítés
	előirányzat		
Személyi juttatások	106,9	115,5	105,5
Munkaadói járulékok	40,7	43,3	39,7
Dologi kiadások	133,5	159,0	138,8
Működési célú pénzeszköz átadások	0,9	1,0	0,1
Kamatfizetések	-	0,1	0,1
Intézményi beruházási kiadás	2,8	10,7	8,8
Központi beruházás	-	6,0	6,0
Felújítás	40,0	61,6	61,6
Felhalmozási célú pénzeszköz átadás	-	9,7	8,6
Kiadások összesen	324,8	406,9	369,2

Teljesítések**A bevételek megoszlása forrásonként**

2001. évi tényadat megoszlása (%)

OTKA, OKTK		
Akadémiai Kutatási Pályázatok		
OMFB		
Vállalkozástól		
Külföldi forrás		
Egyéb forrás	170,4	97,0
Előző évi tartalékok igénybevétele	5,3	3,0
Bevételek összesen	175,7	100,0

Személyi juttatások

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.	102,5	121	101,0	112
Részmunkaidőben fogl.	2,0	4	1,7	4
Nyugdíjasok	-	-	-	-
Állományba tartozók	2,4	-	2,8	-
Összesen	106,9	125	105,5	116

Létszám alakulása

	2000. év		2001. év		Változás (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	ebből: kutató	
Teljes munkaidőben fogl.	114	-	112	-	98,2
Részmunkaidőben fogl.	3	-	4	-	133,3
Nyugdíjasok	1	-	-	-	-
Összesen	118	-	116	-	98,3

Felújítás

= akadémiai támogatásból	50,3 millió Ft
= saját forrásból	11,3 millió Ft

Beruházás

= akadémiai támogatásból	4,6 millió Ft
= saját forrásból	1,4 millió Ft

Előirányzat-maradvány alakulása

	2000. év	2001. év	Változás (%)
	ezer Ft		
- üdültetés (551414)	5 217	5 650	108,3
- óvodai nevelés (801115)	-1 693	118	7,0
- bölcsődei ellátás (8532/3)	1 714	36	2,0
Összesen	4 500	5 804	129,0

A 2001. évi előirányzat-maradvány kiadási megtakarításból keletkezett és kötelezettségvállalással terhelt.

Vállalkozási tevékenység

A címhez tartozó intézmények vállalkozási tevékenységet nem végeztek.

11. cím OTKA Iroda

Az Iroda alapítása, jogállása

Az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA) Irodát a tudományos kutatásért felelős tárca nélküli miniszter a 99/1990. (XII. 3.) Kormányrendelet alapján, 1991. szeptember 1. hatállyal alapította. Az Iroda önálló jogi személyiségű, önálló gazdálkodást folytató, központi költségvetési szerv.

Az Iroda felügyeleti szerve 1996. január 1-jétől a Magyar Tudományos Akadémia, felügyeletét 1996. január 1-jétől az MTA főtitkára látja el. Az Iroda működését az OTKA Bizottság elnöke irányítja, az Iroda vezetője és alkalmazottai tekintetében gyakorolja a munkáltatói jogokat.

Az Iroda az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA Programok) működésével kapcsolatos technikai, pénzügyi, szervezési és adminisztratív feladatokat látja el. Működését az 1995. évi CXXI. törvénnyel módosított 1993. évi XXII. törvény, valamint annak jogutódja az 1997. évi CXXXVI. törvény, az OTKA Szervezeti és Működési Szabályzata és az Iroda Szervezeti és Működési Szabályzata (SZMSZ) szabályozza.

Az Iroda feladatai:

A pályázatok meghirdetése, fogadása, formai ellenőrzése, nyilvántartása,

- a pályázatok elbírálásával kapcsolatos adminisztratív feladatok, pályázatok kiküldése zsűrieknek, opponenseknek, listakészítés, döntés-előkészítés,
- a pályázókkal szerződés-kötés, levelezés,
- a pályázatok támogatásának átutalása,
- az éves- és zárójelentések pénzügyi ellenőrzése, zsűrieknek, opponenseknek szakmai bírálatra való kiküldése,
- megbízási szerződések megkötése, megbízási díjak kifizetése opponensek, szakértők, szakreferensek részére,
- a témavezetőkkel történő levelezés, tanácsadás,
- szolgáltatások biztosítása: bizottsági ülésekre terem, nyomdai kapacitás, posta,
- pályázati űrlapoknak, rész- és zárójelentések nyomtatványainak, OTKA Hírlevélnek és kiadványoknak megtervezése, elkészíttetése, postázása,

- az OTKA Programok és az Iroda éves költségvetésének, féléves és éves beszámolójának elkészítése,
- információszolgáltatás, adatszolgáltatás az OTKA testületei, minisztériumok, intézmények vezetői részére,
- kapcsolattartás a hazai és külföldi kutatást támogató alapokkal.

Az OTKA Iroda 2001. évi feladataival kapcsolatos néhány számadat

- a 2001-ben beérkezett és kiküldött levelek iktatószám szerinti darabszáma: 34.843. A tényleges levélforgalom ennél jóval több (körlevelek, rész- és zárójelentések, OTKA Hírlevél).
- a nyilvántartott pályázatok száma: 40.627 db,
- 2001-ben beérkezett új tematikus és ifjúsági pályázatok száma 1.159,
- póttámogatási pályázatok száma: 1.474 db, szerződéskötés 581 pályázóval,
- a folyamatban lévő kutatási témák száma: 2.500, 2001-ben indult új kutatási szerződések száma 691 db,
- 2001-ben meghirdetett műszerpályázatra beérkezett pályázatok száma 783 db, támogatást kapott 191, jelenleg érvényben lévő műszerszerződések száma 1.022 db,
- 2001. évben az OTKA Bizottság határozata alapján „Tudományos iskolák támogatására” pályázat került meghirdetésre, beérkezett pályázatok száma 192 db, ebből 26 téma kapott támogatást,
- a 2000-ről beérkezett részjelentések száma 2.420 db, zárójelentések száma 1.110 db.
- a folyamatban lévő posztdoktori kutatási szerződések száma 32 db, beérkezett új posztdoktori kutatási pályázat 58 db, ebből új szerződéskötés 34 pályázóval,
- beérkezett könyvtárpályázat 30 db, ebből szerződéskötés 20 pályázóval,
- folyamatban lévő nemzetközi kutatási szerződés 12 db, beérkezett új pályázat 12 db, támogatási döntés 6 pályázatról,
- 2001-ben a konferencia részvételi, konferencia szervezési és publikációs támogatási pályázatból 1.342 db érkezett be, támogatást kapott 551 db,
- 2001-ben 1.684 fő részesült kifizetésben 4.640 db pályázat bírálatáért, 374 fő 2.121 db részjelentés értékeléséért, 719 fő 914 db zárójelentés értékeléséért: a bizottsági elnökökkel és tagokkal együtt összesen 3.325 fő részesült kifizetésben 8.239 db megbízási szerződés keretében,

- kutatási támogatások átutalásának száma: kb. 3.000 db, 460 intézménynek,
- az OTKA Programokkal kapcsolatos könyvelési, kontírozási és analitikai tételek száma 6.000, ill. 12.000 db,
- pénzügyileg ellenőrzött költségterv: 1.229 db, ellenőrzött részjelentés 2.420, zárójelentés 1.109 db,
- az iroda gazdálkodásával kapcsolatos könyvelési és analitikai tételek száma 3.000, ill. 9.000 db,
- kiküldött OTKA Hírlevél 3 * 5.000 db, közreadott pályázati űrlap kb. 3.000 db.

Az Iroda gazdálkodásának sajátosságai

Az Iroda gazdálkodásának az egyik jellemzője, hogy előirányzatának 60-70 %-át személyi juttatások és ennek járuléka teszi ki. Ezeknek a kiadásoknak pontos tervezése objektív nehézségekbe ütközik.

A személyi juttatások majdnem fele külső személyi juttatás, amely több ezer kisösszegű bírálati díj kifizetéséből tevődik össze. Amíg az adott évben a záró- és részjelentések száma megközelítőleg tervezhető, addig a benyújtásra kerülő pályázatok és az újonnan megkötendő szerződések száma bizonytalan, költségvonzatuk több millió forintos eltérést jelenthet.

A pályázatok bírálati folyamata az Iroda részéről csak részben befolyásolható. A zsűri a pályázatok támogatásáról döntésüket az opponensi vélemények alapján, a költségvetési támogatási összeg ismeretében függvényében hozzák meg. Nehezen tervezhető a TB járulék összege, mivel az opponensi kifizetések száma és az évente változó TB törvények a tervezés időszakában még nem ismeretesek. A bírálati díjak egy részének kifizetése áthúzódik a következő évre. (2001-ben ténylegesen kifizetett 8.239 db különböző típusú megbízási díj kb. 80 %-a az év második felében került átutalásra.)

Előirányzatok és teljesítések alakulása

11. OTKA Iroda

Megnevezés	2000. évi tény	2001. évi eredeti ei.	2001. évi törvényi módosított ei.	2001. évi módosított ei.	2001. évi tény	5/1.	5/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>millió forintban egy tizedessel</i>					<i>%-ban</i>		
Kiadás	177,7	182,3	182,3	222,1	210,8	118,6	115,6
ebből: személyi juttatás	89,5	100,5	100,5	108,6	104,4	116,6	116,0
központi beruházás	-	-	-	-	-	-	-
Bevétel	16,0	-	-	1,1	1,1	241,3	-
Támogatás	175,9	182,3	182,3	183,5	183,5	104,3	100,7
Létszám (fő)	31,0	34,0	34,0	34,0	32,0	103,2	94,1
Pénzforgalom nélküli bevétel	-	-	-	37,5	37,5	-	-

millió forintban egy tizedessel

2001. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	182,3	-	182,3	100,5
Módosítások jogcímenként				
Egyszeri kereset-kiegészítés (2000. évi)	1,2	-	1,2	0,9
Egyösszegű kereset-kiegészít.	1,1	1,1	-	0,8
Előirányzat maradvány igénybevétel	37,5	37,5	-	6,4
Módosított előirányzat	222,1	38,6	183,5	108,6

Kiadási előirányzatok*millió Ft-ban, egy tizedessel*

	Eredeti	Módosított	Teljesítés
	előirányzat		
Személyi juttatások	100,5	108,6	104,4
Munkaadói járulék	30,3	31,7	31,3
Dologi kiadások	46,5	69,1	62,4
Működési célú pénzeszköz átadások	-	-	-
Intézményi beruházási kiadás	5,0	12,7	12,7
Központi beruházás	-	-	-
Felújítás	-	-	-
Felhalmozási célú pénzeszköz átadás	-	-	-
Kiadások összesen	182,3	222,1	210,8

Teljesítések**a.) Bevételek**

Az OTKA Iroda 2001. évi tényleges bevétele két forrásból, kerestet-kiegészítésre - kormányhatáskörben - átvett pénzeszközből és előző évi előirányzat-maradvány igénybevételeiből származott. Ezek a bevételek egyszeri jellegűek voltak.

b.) Személyi juttatások alakulása**Személyi juttatások**

	Tervezett		Tényleges	
	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)	személyi jutt. (M Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben fogl.	54,0	32	57,0	30
Részmunkaidőben fogl.	3,4	2	4,3	2
Nyugdíjasok	-	-	-	-
Állományba nem tartozók	43,1	-	43,1	-
Összesen	100,5	34	104,4	32

Létszám alakulása

	2000. év		2001. év		Változás (%)
	összes létszám	ebből: kutató	összes létszám	ebből: kutató	
Teljes munkaidőben fogl.	-	-	30	-	-
Részmunkaidőben fogl.	-	-	2	-	-
Nyugdíjasok	-	-	-	-	-
Összesen	-	-	32	-	-

Az OTKA Irodánál 2001. évben felújítási kiadások nem keletkeztek.

A beszámolási időszakban az OTKA Irodánál 12,7 millió Ft beruházási kiadás keletkezett, melyet teljes mértékben gépek beszerzésére fordítottak.

Előirányzat-maradvány

Az OTKA Iroda 2001. évi gazdálkodásából 11,3 millió Ft előirányzat-maradvány keletkezett, melyet áthúzódó kötelezettségekre és az OTKA Bizottság döntéseinek teljesítésére kell 2002. évben felhasználni.

Vállalkozási tevékenység

Az OTKA Iroda 2001. évben nem végzett vállalkozási tevékenységet.

12. cím Fejezeti kezelésű előirányzatok

A fejezeti kezelésű előirányzatok tartalmazzák az Akadémia központilag finanszírozott feladatainak, az OTKA programoknak és a fejezeti tartaléknak az előirányzatait.

Ebbe a körbe tartozó előirányzatok a következők voltak:

- **Felújítási és beruházási** előirányzatokra 266,2 millió Ft, illetve 705 millió Ft került megtervezésre.

1. Beruházási források felhasználásának alakulása

Az intézmények részére kiadott 591,6 millió Ft összegű keretből 1.942 E Ft nem került felhasználásra.

Az intézmények a központi beruházások támogatási keretét 90,1 millió Ft saját forrással egészítették ki, melynek nagyobbik része a visszaigényelhető általános forgalmi adót finanszírozta.

2. Felújítások alakulása

A 2001. évi költségvetési törvényben felújítási feladatokra 452,2 millió Ft került jóváhagyásra, melyből 152,5 millió Ft az akadémiai törzsvagyont kezelő intézmények költségvetésébe beépítésre került, fejezeti kezelésű előirányzatként 299,7 millió Ft-ot megterveztünk. Az intézmények részére összesen 451.566 E Ft támogatás került leutalásra, amelyből

451.316 E Ft	építési,
250 E Ft	gép-műszer felújítást finanszírozott.

A támogatási keretet 8.956 E Ft saját bevétel terhére történő kiutalás is növelte. Ezt a támogatást a HI-TE-LAP Rt.-ből érkező osztalék bevétel terhére lehetett végrehajtani, melynek összege 11.744 E Ft volt. Az intézmények a központi felújítási kiadásokat 174,0 millió Ft-tal kiegészítették, mely összegből az áfa kiadások közel 119 millió Ft-ot tettek ki.

Ebben az évben is változatlanul segíteni kellett - főleg a kisebb intézményeknek - a felújítási számlák áfa összegének megelőlegezésével az adóhatósági visszatérülésig.

Az egyes területek felújításainak támogatása az előző évhez képest az alábbiak szerint alakult:

Leutalt támogatás (E Ft-ban)

Intézmény csoport	2000. év	2001. év	Változás 2000.év = 100 %
Törzsvagyon	151.242	240.539	159,0
Élettudományi Kutatóintézetek	85.040	88.737	104,3
Matematikai és Természettud. Kut. I.	32.623	55.171	169,1
Társadalomtudományi	15.072	29.924	198,5
Kutatást kiszolgáló szervek	37.641	45.901	121,9
Támogatott Kutatóhelyek Irodája	-	250	-
Összesen:	321.618	460.522	143,2

- **Tudományos társaságok** támogatására 2001. évben az előző években változatlan összegű keretével közel kétszeresét, 26,6 millió Ft-ot lehetett fordítani, mely összeg a társaságok részére 100 %-os mértékben kiutalásra került. A társaságok a részükre kiutalt támogatások felhasználásáról az elszámolásokat a beszámolási évet követő év június 30-ig megküldik az Akadémia részére. Azoknál a társaságoknál akik ezt a kötelezettségüket nem teljesítik, a következő évben a támogatás visszatartásával kell számolniuk. (2002. évben három társaság esetében ezt a szankciót kellett alkalmazni.)

Az évente rendszeresen támogatásban részesülő társaságokon túlmenően 2001. évben külön támogatásban részesült a Magyar Természettudományi Társaság és a Magyar Mérnök Akadémia.

- **Fiatalkutatók pályázatos támogatása**

Az 1992. évben kihirdetett fiatal kutatói pályázatoknál 2001. évben a hetedik három éves időszak pályázatainak zárása következett be. Az egyes pályázati időszakokban szerzett tapasztalatok a következő pályázati kiírásoknál kerültek figyelembevételre.

- **Könyv- és folyóiratkiadás** támogatására 2001. évben 147,5 millió Ft állt rendelkezésre, mely összeg 51,3 %-kal magasabb, mint az előző években.

A Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottság döntése alapján a teljes rendelkezésre álló keret felosztásra került, azonban a támogatást igénybevevők közül többen nem tettek eleget az állami támogatással kapcsolatos elszámolási kötelezettségeiknek, így 24,2 millió Ft kiutalása még nem történhetett meg. A maradványból 3,5 millió Ft még a 2000. évi keretből keletkezett.

- **Akadémiai Kutatási Pályázatok**

Az Akadémiai Kutatási Pályázat rendszere a hazai tudományos alap kutatásoknak a nemzetközi trendekben jelentkező új irányzatokhoz való felzárkózását, a kutatási témaszerkezet korszerűsítését, új témák bevezetését és felkutatását kívánja szolgálni.

A 2000. évi új pályázatok finanszírozása 2001. évben következhetett csak be, mivel a korábbi időszakban a keret az árvízi katasztrófa helyzet miatt kormány szinten elvonásra került.

A 2001. évi költségvetésben ezen a jogcímen 126,1 millió Ft megtervezésére volt az Akadémiának lehetősége.

A benyújtott és elfogadott pályázatok megoszlása a következő:

- matematikai és természettudományi terület 21 pályázat
- élettudományi terület 13 pályázat
- társadalomtudományi terület 12 pályázat

A pályázatok intézmények szerinti megoszlása a következő volt:

- akadémiai kutatóintézetek 26
- támogatott kutatóhelyek 7
- egyetemek 13

A pályázatokra a jogszabály által engedélyezett 50 %-os összeg előlegként kiutalásra került, a másik 50 %-os rész a részjelentések elfogadása után 2002. évben kerül kiutalásra.

- Nemzeti stratégiai kutatások

A nemzeti stratégiai kutatások keretében elsősorban stratégiai projektek megalapozására, megoldási alternatívák és javaslatok kidolgozására kerülhet sor, melyek segítik az országot az elkövetkezendő évtizedekben várható kihívások megválaszolásában. A stratégiai kutatási programok megvalósítása széles körű szakmai összefogást, az Akadémia tudományos osztályainak, kutatóintézeteinek aktív közreműködését igényli.

Stratégiai kutatásokra 2001. évben 106,9 millió Ft állt rendelkezésre, melyet még növelt a 2000. évről áthúzódó 107,3 millió Ft fel nem használt maradvány. Az ezen a jogcímen összességében rendelkezésre álló 214,2 millió Ft - elnöki rendelkezés alapján - az újonnan megalapított Társadalomkutató Központhoz került leutalásra.

- Határon túli magyar tudósok támogatása

A Határon túli magyar tudósok támogatása jogcímen 147 millió Ft állt 2001. évben az Akadémia költségvetésében rendelkezésre.

A Kormány 2251/2001. (IX. 12.) határozata alapján két önálló jogcímen kerül sor a támogatási összeg felhasználására:

Határon túli magyar tudósok kutatásainak támogatása	47 millió Ft
Arany János Közalapítvány támogatása	100 millió Ft

A 47,0 millió Ft felhasználása a következők szerint történt:

A Domus program kiadásaihoz 30 millió Ft, a Kapcsolatok program kiadásaihoz 10 millió Ft a Történettudományi Intézethez, míg a fennmaradó 7 millió Ft a határokon túli tudományosság támogatására az Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézethez került átadásra.

A 100 millió Ft felhasználása az Arany János Közalapítványon keresztül történt, új ösztöndíj rendszer kialakításával összefüggésben.

- **Nagy Imre Emlékház működtetésének alapítványi támogatására** 2001. évben 34,3 millió Ft állt rendelkezésre.

A 2001. évi keret felhasználása a Nagy Imre Alapítvány elszámolása alapján a következők szerint történt:

- = 2001. folyamán befejeződött az Emlékház berendezése. A beruházás jellegű beszerzések elsősorban a megnövekedett titkársági feladatok és a nagy létszámú rendezvények tárgyi és technikai feltételének biztosítását szolgálták.
- = Megkezdődött az Alapítvány különböző rendezvényeinek és más közösségi összejövetelek szervezése, megrendezése. (pl. Északkelet - Magyarország 1956. című tudományos konferencia, Nagy Imre társaság Közgyűlése, budapesti szervezetének alakuló ülése stb.)
- = Folyamatban van az Alapítvány fő - tudományos -, gyűjtő és feldolgozó tevékenységének megfelelően a Nagy Imre kéziratok gyűjtése, munkásságának és az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeinek feldolgozása.
- = Együttműködést folytatnak más tudományos műhelyekkel és a Nagy Imrével kapcsolatos kutatásokat pályázati úton támogatják.
- = Jelenleg két kiadvány előkészítése van folyamatban.

- **Fejlesztési programok** támogatására a kutatóintézeti konszolidáció befejezését követően 270 millió Ft állt rendelkezésre, mely - elnöki döntés szerint - 2001. évben a következők szerint felhasználásra került

= Molekuláris neurobiológiai kutatásokra	20,0 millió Ft
= Alföld kutatásra	37,4 millió Ft
= Ökológiai kutatásokra	16,5 millió Ft
= Danubius programra	15,7 millió Ft
= Földtudományi kutatásokra	18,0 millió Ft
= Népszélettudományi kutatásokra	12,0 millió Ft

= Társadalomkutató Központ működtetésére	29,1 millió Ft
= Tudománytárra	20,2 millió Ft
= Etnikai-nemzeti és Kisebbségi Kutatóintézet működtetésére	54,4 millió Ft
= Szociológiai kutatásra	2,0 millió Ft
= Vízgazdálkodási kutatásra	23,0 millió Ft

A 2001. évi keretből áthúzódó feladatokra 21,7 millió Ft maradvány keletkezett.

- **Kutatói bérrendezésre** 2001. évben 1.448,0 millió Ft támogatás állt rendelkezésre, mely összeg a kutatóhelyek 2000. június 30-i kutatói létszáma alapján 100 %-os mértékben szétosztásra került.

- **Bolyai János Kutatási Ösztöndíj**

Az ösztöndíjakra jóváhagyott 670,0 millió Ft felhasználása a Doktori Tanács Titkárságán.

Az ösztöndíj keret tartalmazott még 52,2 millió Ft fiatal kutató pályázati lehetőséget, melyre a döntések alapján a kötelezettségvállalások megtörténtek, azonban az alkalmazások konkrét időpontja miatt 17,9 millió Ft maradvány keletkezett.

- **Balatonkutató programra** 2001. évben a Miniszterelnöki Hivataltól 80,0 millió Ft átvételére került sor. A szerződések megkötése megtörtént. Ezt a programot a feladatfinanszírozás szabályai szerint kell bonyolítani így egyes kifizetések áthúzódtak 2002. évre. A keletkezett maradvány 27,3 millió Ft.

- **Főtitkári tartalékra** rendelkezésre álló 68,2 millió Ft teljes mértékben felhasználásra került.

- **OTKA Programok**

Az Akadémia fejezeti kezelésű előirányzatai között kell megtervezni az OTKA programok előirányzatait és szintén ezen belül kell a teljesítésről is beszámolni.

Az OTKA Programokkal kapcsolatos finanszírozási, elszámoltatási feladatokat az OTKA Iroda látja el. A Programokra 2001. évben 5.101,1 millió Ft támogatás állt

rendelkezésre, ebből 4.201,1 millió Ft a témapályázatokra, 900,0 millió Ft a műszerpályázatokra.

Budapest, 2002. június 20.

.....
Kroó Norbert
főtitkár